

BEZPEČNOSTNÍ TECHNOLOGIE VE VĚZEŇSKÉ SLUŽBĚ

Jiří Pižl

Bakalářská práce
2016

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta aplikované informatiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta aplikované informatiky

akademický rok: 2015/2016

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jiří Pižl**
Osobní číslo: **A13866**
Studijní program: **B3902 Inženýrská informatika**
Studijní obor: **Bezpečnostní technologie, systémy a management**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Bezpečnostní technologie ve Vězeňské službě**
Téma anglicky: **Security Technologies in the Prison Service**

Zásady pro vypracování:

1. **Prostudujte standardy zabezpečovacích technologií ve Vězeňské službě.**
2. **Prostudujte novou koncepci vězeňství a nařízení generálního ředitele Vězeňské služby.**
3. **Provedte analýzu bezpečnostního prostředí ve Vězeňské službě prostřednictvím vlastního bezpečnostního dotazníku s důrazem na operační střediska.**
4. **V závěru se zaměřte na vyhodnocení analýzy, přednosti a nedostatky analogových a digitálních zabezpečovacích technologií ve Vězeňské službě, s možným přesahem do porovnání analog vs. digital technologií v práci magisterské.**

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

1. 555/1992 Sb. Zákon České národní rady o Vězeňské službě a justiční stráží České republiky In: ASPI [právní informační systém]. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].
2. 412/2005 Sb. Zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti In: ASPI [právní informační systém]. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].
3. 523/2005 Sb. Vyhláška o bezpečnosti informačních a komunikačních systémů a dalších elektronických zařízení nakládajících s utajovanými informacemi a o certifikaci stínících komor In: ASPI [právní informační systém]. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].
4. NGŘ 23/2014 o vězeňské a justiční stráží.
5. ML 2/2008 o standardech technického zabezpečení , část I -V.

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Ján Ivanka

Ústav bezpečnostního inženýrství

Datum zadání bakalářské práce:

26. února 2016

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. května 2016

Ve Zlíně dne 16. února 2016

doc. Mgr. Milan Adámek, Ph.D.
děkan

Ing. Jan Valouch, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty aplikované informatiky Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně, dne 27.5.2016

.....
podpis bakalarianta

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou bezpečnostních technologií užívaných Vězeňskou službou České republiky při své každodenní činnosti a při plnění úkolů, které vyplývají z příslušných zákonů.

V úvodních kapitolách se čtenář seznámí se základními pojmy, které se vztahují k dané problematice, poté s problematikou bezpečnostních technologií a novou koncepcí vězeňství.

V praktické části je pomocí dotazníku a vlastní praxe řešena syntéza bezpečnostního prostředí s lidským faktorem.

Práce je určena především pro okruh čtenářů zabývajících se bezpečnostními technologiemi, ale může být přínosná také těm, kteří se zajímají o penitenciární problematiku.

Klíčová slova: Vězeňská služba České Republiky, bezpečnostní technologie, bezpečnostní prostředí, lidský faktor, ochrana dat a informací

ABSTRACT

The Bachelor thesis deals with topics of security technologies which are used by the Prison service of The Czech Republic in everyday activities and tasks, according to the relevant law regulation.

In the first chapter reader introduces the basic information that relate to this topic, topics of a security technologies after that, and the new concept of a prison system in the end of the theoretical part.

The practical part is a synthesis of the security environment with a human factor. The information were gathered by questionnaires and my own practice.

The work is intended primarily for readers who are working with security technologies and also for everyone who are interested in penitentiary topics.

Keywords: Prison Service of the Czech Republic, security technology, security environment, human factor, data protection and information

PODĚKOVÁNÍ

V úvodu práce bych chtěl poděkovat zejména Ing. Jánovi IVANKOVI za cenné rady, připomínky a trpělivost při odborném vedení mé bakalářské práce. Chtěl bych rovněž poděkovat svým kolegům a respondentům za informace a za vyplnění dotazníku. Především bych však chtěl poděkovat rodině a všem blízkým, kteří měli dostatek trpělivosti nejen po celou dobu mého studia, ale i při vypracovávání této práce.

MOTTO

„Nemusíte vědět všechno, stačí spolupracovat s lidmi, kteří to už vědí.“

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR	13
1.1 DIFERENCIACE	14
1.1.1 Věznice s dohledem	14
1.1.2 Věznice s dozorem	15
1.1.3 Věznice s ostrahou	15
1.1.4 Věznice se zvýšenou ostrahou	16
1.2 ZAMĚSTNANCI.....	17
1.3 VRCHNÍ INSPEKTOR STRÁŽNÍ SMĚNY	18
1.4 OPERAČNÍ STŘEDISKO	18
1.5 INSPEKTOR STRÁŽNÍ SLUŽBY - OPERÁTOR	19
1.6 REŽIMOVÁ OPATŘENÍ	19
2 BEZPEČNOSTNÍ TECHNOLOGIE	20
2.1 SIGNÁLNĚ ZABEZPEČOVACÍ TECHNOLOGIE.....	20
2.1.1 Vnitřní signálně zabezpečovací prostředky	20
2.1.1.1 Poplachový zabezpečovací systém - PZS.....	20
2.1.1.2 Poplachový tísňový systém - PTS	21
2.1.1.3 Průmyslová televize - CCTV	21
2.1.1.4 Přístupový systém, kontrola vstupů - ACCESS.....	22
2.1.1.5 Elektronická požární signalizace - EPS	22
2.1.1.6 Dveřní a katrová signalizace – DS a KS.....	22
2.1.1.7 Celová signalizace - CS	22
2.1.1.8 Dispečerské dorozumívací zařízení (hláška)- DZ.....	23
2.1.1.9 Systém pro detekci mobilních komunikačních zařízení - DMKZ	23
2.1.1.10 Vnitřní radiová síť VKV, vnější mobilní síť, telefonní zařízení a fax	24
2.1.2 Vnější signálně zabezpečovací prostředky.....	24
2.1.2.1 Magnetické detektory	24
2.1.2.2 Audiodetektory	25
2.1.2.3 Infrazávory.....	25
2.2 MECHANICKÉ ZÁBRANNÉ SYSTÉMY - MZS	25
2.2.1 Katrové dveře	26
2.2.2 Celové dveře.....	26
2.2.3 Bezpečnostní ploty a mříže	27
2.2.4 Systém generálního klíče	28
2.3 PROSTŘEDKY (KOMPONENTY) OBVODOVÉ OCHRANY	28
2.3.1 Zabezpečení hlavních vchodů pro vstup osob a vjezd vozidel	28
2.3.2 Strážní stanoviště	29
2.3.3 Ohrazení a oplocení.....	29
2.3.4 Strážní věže	30
2.3.5 Osvětlení	30
2.4 TECHNICKÉ A DONUCOVACÍ PROSTŘEDKY.....	30
2.5 INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE	31
3 NOVÁ KONCEPCE VĚZEŇSTVÍ	32

II	PRAKTICKÁ ČÁST	33
4	ANALÝZA BEZPEČNOSTNÍHO PROSTŘEDÍ	34
4.1	PRŮZKUM.....	34
4.1.1	Prostředí a metody průzkumu	34
4.1.2	Cíl průzkumu a stanovení předpokladů.....	35
4.1.3	Statistiky VSČR	36
4.1.4	Vyhodnocení dotazníků a stanovených předpokladů.....	38
4.1.4.1	První předpoklad se naplnil	40
4.1.4.2	Druhý předpoklad se nenaplnil	40
4.1.4.3	Třetí předpoklad se naplnil	41
4.1.4.4	Čtvrtý předpoklad se nenaplnil	42
4.1.4.5	Pátý předpoklad se naplnil	42
4.1.4.6	Šestý předpoklad se naplnil	44
4.1.4.7	Sedmý předpoklad se naplnil.....	45
4.1.4.8	Osmý předpoklad se nenaplnil.....	46
5	PŘEDNOSTI A NEDOSTATKY ANALOGOVÝCH A DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ	47
6	ANALOGOVÉ A DIGITÁLNÍ KAMEROVÉ SYSTÉMY	48
6.1	KAMEROVÝ SYSTÉM VSČR V PRAXI	49
7	OCHRANA DAT A INFORMACÍ	50
7.1	INSTRUKCE MINISTERSTVA SPRÁVEDLNOSTI.....	50
7.2	NEJDŮLEŽITĚJŠÍ ZÁSADY BEZPEČNÉHO CHOVÁNÍ ZAMĚSTNANCŮ VSČR	50
7.2.1	Základní pravidla pro práci s aktivy.....	51
7.2.2	Pravidla pro nakládání s informacemi.....	51
7.2.3	Pravidla pro bezpečné použití autentizačních údajů	51
7.2.4	Pravidla pro nakládání s výpočetní technikou	52
7.2.5	Pravidla pro neobsluhovaná zařízení a pracoviště	52
7.2.6	Pravidla pro hlášení incidentů a zranitelností	53
7.2.7	Pravidla pro bezpečné použití elektronické pošty.....	53
7.2.8	Pravidla pro bezpečný přístup na internet.....	53
7.2.9	Pravidla pro bezpečné chování na sociálních sítích	54
7.2.10	Pravidla pro využívání kryptografické ochrany	54
	ZÁVĚR	55
	NÁVRH OPATŘENÍ	56
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	57
	POZNÁMKY POD ČAROU	59
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ, POJMŮ A ZKRATEK	60
	SEZNAM OBRÁZKŮ	61
	SEZNAM TABULEK	62
	SEZNAM PŘÍLOH	63

ÚVOD

Tématem předložené bakalářské práce jsou bezpečnostní technologie ve Vězeňské službě. Téma bylo zvoleno s ohledem na profesní zaměření autora této práce, který pracuje jako správce IS/ICT ve Vazební věznici Liberec a je zároveň specialistou pro docházkový a přístupový systém. Bezpečnostní technologie ve Vězeňské službě neslouží pouze k ochraně osob a majetku, ale také k ochraně dat a informací.

Cílem práce je syntéza aktuálního stavu užívaných bezpečnostních technologií ve vazebních věznicích, věznicích a ústavech pro výkon zabezpečovací detence a lidského faktoru. Počet velených příslušníků k zajištění obsluhy operačních středisek je navržen tak, aby v případě jakékoli mimořádné události bylo možné nejen její včasné detekování, ale zároveň i přijetí adekvátního řešení, které je v souladu se stanovenými postupy dle nařízení Generálního ředitele Vězeňské služby České republiky, popřípadě ředitelů organizačních jednotek. Dílčím cílem práce je proto rovněž zmapovat, zda současný stav bezpečnostního prostředí umožňuje tuto adekvátní reakci inspektora strážní služby – operátora a jestli nejen příslušníci, ale i občané vědí, jak ohlásit nebezpečí. Z možných mimořádných událostí byla jako příklad vybrána situace, kdy je napaden příslušník Vězeňské služby České republiky. V závěru práce jsou předloženy návrhy změn, či modernizace v uvedených a popsaných oblastech.

Bakalářská práce vychází z předpokladu, že v jednotlivých vazebních věznicích, věznicích, a ústavech pro výkon zabezpečovací detence jsou operační střediska vybavena bezpečnostními technologiemi, které je možno z dnešního hlediska považovat za morálně zastaralé, popř. že je v mnohých těchto zařízeních využívána technika za hranicí své životnosti.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. V teoretické části se práce z důvodu uvedení do problematiky v jednotlivých kapitolách věnuje Vězeňské službě České republiky, jejím úkolům a používaným bezpečnostním technologiím. V praktické části je pak především představen průzkum založený na užití metody dotazníkového šetření provedeného mezi oslovenými občanskými zaměstnanci a příslušníky ze všech vazebních věznic a věznic, popř. ústavů pro výkon zabezpečovací detence Vězeňské služby České republiky. Důvodem, proč bylo použito dotazníku jako hlavní techniky sběru dat, je skutečnost, že takto získané údaje lze poměrně dobře statisticky vyhodnotit a rovněž je takto možné pokrýt větší počet respondentů. Díky rozdílné vybavenosti obrannými

technickými prostředky byl dotazník rozdělen na dvě části. V první části odpovídali na otázky občanští zaměstnanci a v druhé příslušníci Vězeňské služby České republiky. Po odevzdání vyplněných dotazníků byla provedena analýza jednotlivých odpovědí s vyhodnocením průzkumu. V závěru praktické části byly definovány přednosti a nedostatky analogových a digitálních technologií s popisem analogových a digitálních kamerových systémů a ochrana dat a informací.

Práce je určena především pro okruh čtenářů zabývajících se bezpečnostními technologiemi, ale také všem, kteří se zajímají o penitenciární problematiku.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČR

Vězeňská služba České republiky (dále jen „VSČR“) je ozbrojeným bezpečnostním sborem a důležitou součástí bezpečnostní politiky státu. Zatímco Policie České republiky odhaluje a řeší přestupky či trestné činy, soudy pak rozhodují o vině a trestu, kterým může být mimo jiné i trest odnětí svobody, vykonávaný ve věznicích či zvláštních oddělení vazebních věznic (§ 5 Zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů [1]). VSČR byla zřízena zákonem č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky [2] (dále jen „zákon č. 555/1992 Sb.“), který nabyl účinnost 1. ledna 1993. V současné době má přibližně 11 000 zaměstnanců. Zajišťuje nejen výkon vazby a výkon trestu odnětí svobody, či výkon zabezpečovací detence, ale také v rozsahu stanoveném zákonem č. 555/1992 Sb. [2], ochranu bezpečnosti a pořádku při výkonu soudnictví a správě soudů, nebo při činnosti státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti. Je účetní jednotkou a správním úřadem.

Mezi její nejdůležitější úkoly patří správa a střežení vazebních věznic a věznic, popř. ústavů pro výkon zabezpečovací detence (dále jen „OJ“). VSČR zodpovídá za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody. Vede také evidenci osob ve výkonu vazby, výkonu zabezpečovací detence a výkonu trestu odnětí svobody. Dále střeží, předvádí a eskortuje vězněné osoby, prostřednictvím programů zacházení působí na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody, obdobně i na některé skupiny osob ve výkonu vazby a plní řadu dalších úkolů stanovených zákonem č. 555/1992 Sb. [2]. K organizačním jednotkám VSČR patří generální ředitelství, vazební věznice, věznice, ústavy pro výkon zabezpečovací detence, Střední odborné učiliště a Akademie Vězeňské služby České republiky. Vazebních věznic a věznic je v současné době v České republice 35, přičemž některé z nich mají dále zřízeny své pobočky. Svým specifickým způsobem jsou k VSČR přidruženy ještě zotavovny.

Vězeňská služba je řízena generálním ředitelem, který je jmenován a odvoláván ministrem spravedlnosti. Generální ředitelství zajišťuje plnění společných úkolů všech svých OJ, které metodicky řídí a kontroluje. Řídícími osobami OJ jsou ředitelé, které jmenuje a odvolává generální ředitel VSČR.

1.1 Diferenciace

Uvěznění člověka je dle Sochůrka [3, s. 21] nutno chápat nejen v souvislostech trestního řízení a vymezení pojmu trest, ale zejména z hlediska dopadů na psychiku člověka a jeho život v co nejširších souvislostech. Probíhá nejčastěji zatčením a uvalením vazby na člověka dle § 67 Zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) [4], popř. odsouzením k výkonu trestu odnětí svobody, přičemž odsouzeným je ten, kdo byl v trestním řízení uznán vinným ze spáchání nějakého trestného činu a byl mu případně vyměřen určitý trest. Odsouzeným se ale stane až po nabytí právní moci odsuzujícího rozsudku, do té doby je veden jako obviněný.

V praxi se vyjma základního rozdělení vězňů na obviněné či odsouzené, potažmo chovance dále realizuje tzv. vnější a vnitřní diferenciace. Vnitřní diferenciace je pak prováděna dále v mantinelech, které stanovuje diferenciace vnější, týká se zařazování vězňů dle jejich osobností, chování, nebezpečnosti apod. Vnější diferenciace je dána pohlavím, věkem (rozlišení mladistvých a dospělých), kriminální kariérou (prvotrestaní a recidivisté), zařazením odsouzených do jednotlivých typů věznic soudem. Dle ustanovení § 8 Zákona č. 169/1999 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody [1] se vazební věznice a věznice člení podle způsobu vnějšího střežení a zajištění bezpečnosti do čtyř základních typů – s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. Vedle zmíněných typů se zřizují rovněž věznice pro mladistvé. Této diferenciaci odpovídá i stavebně technické zabezpečení. Nebezpečnost vězně ve vztahu ke společnosti je dle Sochůrka [3, s. 28] vyjádřena nejčastěji délkou trestu, zařazením do typu věznic. Tato nebezpečnost ale nemusí být přímo úměrná nebezpečnosti vězně z hlediska jeho chování ve věznici vůči personálu či spoluvězňům. Ve vztahu k životu ve vězení je nebezpečnost vězně stanovena zpravidla podle závažnosti spáchaného trestného činu, délky trestu a osobnosti vězně, případně přítomnosti nějaké poruchy chování.

1.1.1 Věznice s dohledem

Do věznic s dohledem jsou dle § 56 Zákona č. 40/2009 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody [5], umístěováni odsouzení, kteří spáchali trestný čin z nedbalosti a v minulosti nebyli ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin. § 51 Vyhlášky č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody [6] poté stanovuje, jakým způsobem je ve

věznicích s dohledem zajištěna vnitřní bezpečnost. Odsouzení se zde pohybují bez omezení, pracovat mohou na pracovištích mimo věznici, kde dohled nad jejich pracovní činností provádí zpravidla vychovatel. Pokud takovýto odsouzený není na pracovišti, je mu umožněn volný pohyb mimo věznici, a to ve formě účasti na různých kulturně výchovných, osvětových a sportovních akcích, bohoslužbách, popř. k návštěvám různých zdravotních a podobných zařízení. Povolení uděluje ředitel věznice, který rovněž rozhodne, zda odsouzený dostane doprovod v podobě zaměstnance VSČR. Návštěvy se uskutečňují zpravidla bez dohledu zaměstnance a odsouzený může v jejich rámci dočasně opustit jednou za dva týdny věznici, nejdéle však na dobu 24 hodin. V tomto typu věznice nebývají užívány stavebně technické prostředky, není zde ani ozbrojená stráž, věznice je určena jako otevřená. Dohled vykonávají pouze pověřeni vychovatelé.

1.1.2 Věznice s dozorem

Do věznice s dozorem jsou zařazeni odsouzení, kterým byl uložen trest za přečin spáchaný z nedbalosti, a kteří již byli ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin. Rovněž se zde umísťují odsouzení s postihem za úmyslný trestný čin, který délkou nepřevyšuje 3 roky, a kteří v minulosti nebyli odsouzeni za jiný úmyslný trestný čin. Ve věznici typu s dozorem se odsouzení pohybují zpravidla organizovaně pod dohledem zaměstnance VSČR. Některým odsouzeným může ředitel věznice povolit volný pohyb v prostoru věznice. Odsouzení mohou rovněž pracovat na nestřežených pracovištích mimo věznici, jsou však kontrolováni mnohem častěji – nejméně jedenkrát za hodinu. Pokud lze předpokládat, že toho nezneužijí, mohou se tyto odsouzení na základě povolení ředitele věznice pohybovat při plnění pracovních úkolů mimo věznici v rámci volného pohybu. Určený zaměstnanec věznice provádí pak jedenkrát týdně kontrolní činnost. Návštěvy a povolení k dočasnému opuštění věznice probíhají v obdobném režimu jako u odsouzených v typu s dohledem. V této polootevřené věznici je vnější bezpečnost zpravidla zajišťována dle Černíkové [7, s. 91] obdobně jako u věznice s dohledem.

1.1.3 Věznice s ostrahou

Do věznice s ostrahou, která má statut uzavřené věznice se středním střežením, jsou umísťováni odsouzení, kterým byl uložen trest za úmyslný trestný čin a nejsou splněny

podmínky pro umístění do věznice s dozorem nebo se zvýšenou ostrahou a rovněž odsouzení, kteří byli odsouzeni pro přečin spáchaný z nedbalosti a nebyli zařazeni do výkonu trestu odnětí svobody s dohledem nebo s dozorem. K zabránění útěku z věznice se zde užívají speciální stavebně technické prostředky a ozbrojená stráž. Odsouzení se mohou po věznici pohybovat pouze organizovaně pod dohledem zaměstnance VSČR. Těm, u kterých se dá předpokládat, že toho nezneužijí, může ředitel věznice výjimečně k plnění pracovních úkolů povolit volný pohyb v prostorách věznice. Odsouzení ve věznici typu s ostrahou zpravidla pracují na pracovištích uvnitř věznice nebo na nestřežených pracovištích mimo věznici. Při splnění stanovených kritérií však může ředitel věznice rovněž i jim povolit pracovní zařazení na nestřeženém pracovišti mimo věznici. Návštěvy se uskutečňují za dohledu zaměstnance VSČR. V souvislosti s návštěvou může odsouzený na základě povolení ředitele věznice jeden krát za dva měsíce dočasně opustit věznici, nejdéle však na dobu 24 hodin.

1.1.4 Věznice se zvýšenou ostrahou

Ve věznici se zvýšenou ostrahou jsou umístěni odsouzení, kterým byl uložen výjimečný trest, popř. trest za trestný čin spáchaný ve prospěch organizované skupiny, dále trest uložený za zvlášť závažný zločin na minimálně 8 let nebo odsouzení, kterým byl uložen trest za úmyslný trestný čin a v posledních 5 letech uprchli z vazby či výkonu trestu. Do tohoto typu věznice soud může rovněž zařadit pachatele, kterému byl uložen trest doživotí. Věznice se zvýšenou ostrahou má dle Černíkové [7, s. 104] statut uzavřené věznice s maximálním střežením. Tito odsouzení se po věznici pohybují organizovaně pod dohledem příslušníka VSČR. Pracovat mohou na pracovištích uvnitř věznice nebo mohou vykonávat práci v celách. Kontrola probíhá minimálně jednou za 30 minut určeným zaměstnancem VSČR, nejčastěji dozorcem. Rovněž návštěvy se uskutečňují zpravidla za dohledu příslušníka VSČR.

Určitá specifika lze spatřovat například v případě výkonu trestu trvale pracovní nezařaditelných, odsouzených s poruchami duševními a s poruchami chování, výkonu trestu matek nezletilých dětí, výkonu trestu cizinců a výkonu trestu mladistvých.

1.2 Zaměstnanci

Zákon č. 555/1992 Sb. [2] rozlišuje tři skupiny zaměstnanců – vězeňská stráž (strážní, dozorčí a eskortní služba), justiční stráž (ochrana soudů, státních zastupitelství a ministerstva spravedlnosti) a správní služba (zajišťuje odbornou činnost v oblasti zacházení s vězni, zdravotnictví, administrativního, ekonomického a technického zabezpečení). Personál VSČR je dále rozdělen na příslušníky ve služebním poměru (cca. 60 %) a na civilní zaměstnance v poměru pracovním (cca. 40 %).

Příslušníci mají v obecném významu na starost především vnější a vnitřní bezpečnost věznic, tedy výše uvedenou strážní a dozorčí službu. Tzv. „civilní zaměstnanci“ mají v náplni práce převážně administrativně-logistickou podporu pro plnění účelu výkonu vazby a výkonu trestu. Civilní zaměstnanci jsou řízeni po linii ředitel (ve služebním poměru) – zástupce ředitele (v pracovním poměru) – vedoucí jednotlivých oddělení či referátů (v pracovním poměru). Příslušníci ve služebním poměru pak po linii ředitel – služební zástupce ředitele (ve služebním poměru) a vedoucí oddělení či referátů (ve služebním poměru). Specifické postavení pak mají specialisté oddělení výkonu vazby a trestu – vychovatelé, vychovatelé-terapeuti, speciální pedagogové, sociální pracovníci, popř. sociologové, kteří jsou „civilními zaměstnanci“ (tzn. v pracovním poměru), podléhají vedoucímu oddělení výkonu vazby a trestu zařazeného do služebního poměru. Tito specialisté se největší měrou podílí na tvorbě a realizaci programů zacházení, tedy na nápravě, reedukaci, resocializaci a reintegraci vězněných osob.

Jedním ze základních článků přímé práce s vězni jsou dle Sochúrka [3, s. 12] dozorcí. Ti mimo jiné provádí neustálou kontrolní a dozorčí činnost, odpovídají za dodržování stanoveného pořádku a kázně, provádějí prohlídky ložnic, cel a společných prostor a preventivní či důkladné prohlídky vězněných osob. Zároveň zajišťují i výdej stravy a další nezbytné úkony. Strážní, zajišťující eskortní službu, vstupují do styku s vězni především při jejich eskortování na pracoviště, k soudům, do zdravotnických zařízení, či při jiných specifických služebních úkonech. Strážný - předváděč předvádí vězněné osoby k lékařům, k výslechům, k pohovorům, na vycházky apod.

1.3 Vrchní inspektor strážní směny

V mimopracovní době ředitele je všem příslušníkům ve službě a přítomným zaměstnancům dle Sochůrka [3, s. 11] nadřízen vrchní inspektor strážní služby (dále jen „VISS“), který zároveň odpovídá za chod věznice. S vězni se dostává do kontaktu především ve vyhrocených situacích, při nekázných apod., ale i v rámci kontrolní činnosti. Vrchní inspektor dbá na správné uložení a ošetření zbraní přidělených příslušníkům určených k výkonu služby v jeho směně, provádí kontrolu stavebně technických, spojovacích a signálně zabezpečovacích prostředků a činí opatření k odstranění jejich závad. Dle ustanovení NGR č. 23/2014 Sb., o vězeňské a justiční strážci [8] dále před nástupem do výkonu služby provádí rozdělení strážní směny, případně dozorčí směny, je-li prováděno společně. Při kontrolní činnosti věnuje zvláštní pozornost nebezpečným úsekům a slabým místům, řídí a organizuje provoz operačního střediska a plní další stanovené úkoly.

1.4 Operační středisko

Operační středisko plní nepřetržitě úlohu pomocného řídicího pracoviště pro operativní řízení výkonu služby vězeňské stráže a disponuje systémy technického zabezpečení při zajišťování vnější a vnitřní bezpečnosti věznice. Činnost a podrobnosti o organizaci operačního střediska jsou stanoveny ve „Směrnici pro činnost operačního střediska“, která je zároveň součástí strážní dokumentace. Příslušníci velení k obsluze operačního střediska mohou s využitím spojovacích a signálně zabezpečovacích prostředků a počítačových systémů nepřetržitě sledovat a vyhodnocovat informace, které umožňují jednotné operativní řízení a součinnost mezi jednotlivými organizačními články věznice, dále součinnost s generálním ředitelstvím a v neposlední řadě rovněž s ostatními bezpečnostními sbory České republiky.

Ve „Směrnici pro činnost operačního střediska“ jsou také upraveny povinnosti vrchního inspektora strážní služby a inspektora strážní služby-operátora ve vztahu k operačnímu středisku. Směrnice dále obsahuje způsoby vyhlášení signálů a popis technických prvků operačního střediska, včetně jejich účelu a způsobu ovládní. Její nedílnou součástí je i stanovení priorit při příjmu, vyhodnocení řešení všech signálů, zpráv, mimořádných

událostí apod. Na operační střediska mohou vstupovat příslušníci a zaměstnanci pouze v odůvodněných případech, a to za účelem plnění pracovních povinností.

1.5 Inspektor strážní služby - operátor

Inspektor strážní služby - operátor (dále jen „ISS-OP“) se řídí zákony a dalšími obecně platnými předpisy a pokyny nadřízených. Primárně je podřízen VISS, avšak je nadřízený všem strážným určeným k výkonu služby v jeho směně a podílí se na koordinaci jejich činnosti. Jeho základní výstrojí a výzbrojí je služební stejnokroj, bílé šňůry na levém rameni, služební pás, kapesní obvaz, slzotvorný prostředek a střelná zbraň s plným palebným průměrem.

ISS-OP společně s VISS odpovídá za zajištění bezpečnosti a kázně v prostorách své OJ a osob uvnitř a vně střeženého objektu. Mezi jeho povinnosti, mimo všeobecných, patří také obsluha signálně zabezpečovacích technologií, rozhlasové ústředny, řídicí základnové radiostanice a přijímání hovorů z mobilních telefonů, údržba a vedení všech knih uložených na operačním středisku.

1.6 Režimová opatření

Nedílnou součástí bezpečnosti ve VSČR jsou režimová opatření. Organizační struktura a diferenciací věznic napovídá o rozdílnosti střežení, ze kterého plyne, že režimová opatření musí být a jsou řešena řediteli jednotlivých OJ, neboť při tvorbě nařízení ředitele o vnitřní bezpečnosti a projektů fyzické bezpečnosti musí dodržovat nejen zákon 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti [9], ale také zohlednit stavy objektů, bezpečnostních technologií a počty příslušníků, které mají k dispozici. Režimové opatření zpravidla obsahuje vyznačení citlivých míst OJ a systémů v jejich kritických a zranitelných místech, definuje oprávněné činnosti a pohyby osob, způsob práce s technickými prostředky, ochranné mechanismy v případech poškození, narušení, sabotáže a kompetence osob při řešení mimořádných událostí.

2 BEZPEČNOSTNÍ TECHNOLOGIE

Druhý díl teoretické části bakalářské práce se zaměřuje všeobecně na elektronické zabezpečovací systémy, mechanické zábranné systémy, prostředky obvodové ochrany, technické a donucovací prostředky. V kapitole 1.1 byla popsána diferenciací věznic, ze které je patrná neshodnost vybavenosti OJ. Obecně je vybavení bezpečnostními technologiemi upraveno ML 2/2008: o standardech technického zabezpečení [10] a NGŘ č. 23/2014 Sb., o vězeňské a justiční strážní [8].

2.1 Signálně zabezpečovací technologie

Veškerá signálně zabezpečovací technika je vyvedena na operační středisko a slouží ISS-OP k okamžitému získání přehledu o aktuálním dění na OJ. Detekuje a zobrazuje informace o všech střežících prvcích, střežených místech a jejich narušeních. Vzhledem k nutnosti jejich nepřetržitého využití jsou napojeny na náhradní zdroj elektrické energie. Pomocí těchto zařízení ISS-OP kontrolují a řídí činnosti, které se na OJ provádějí. Operační střediska fungují ve 24 hodinovém režimu a nefunkčnost některého ze signálně zabezpečovacích zařízení podléhá hlášené službě dle NGŘ č. 1/2013 Sb., o mimořádných událostech ve Vězeňské službě České republiky [9].

2.1.1 Vnitřní signálně zabezpečovací prostředky

Využívají elektrické a elektronické systémy pro zajišťování bezpečnosti pomocí elektrických a elektronických prvků. Plní úlohu prevence, komunikace, dokumentace a informovanosti. Pomáhají ostraze, doplňují ji a jsou nasazeny tak, aby měla k dispozici co nejpřesnější informace potřebné k určení místa narušení.

2.1.1.1 Poplachový zabezpečovací systém - PZS

Představuje soubor ústředí, detektorů, tísňových hlásičů, prostředků poplachové signalizace, přenosových zařízení a záznamových ovládacích zařízení. Nejpoužívanějšími detektory ve VSČR jsou dveřní a okenní magnetické kontakty, detektory pohybu, detektory tříštění skla a v neposlední řadě infrazávory střežící celé řady oken cel.

2.1.1.2 Poplachový tísňový systém - PTS

Pro člověka v tísni je k dispozici zařízení (např. Obr. 1), jehož aktivace způsobí generování poplachového tísňového signálu a na monitoru nebo tablu operačního střediska je ihned zobrazeno hlášení „tíseň“, a to včetně pozice hlásiče.

Obr. 1 Tísňový hlásič

2.1.1.3 Průmyslová televize - CCTV

Průmyslová televize (z anglického Closed Circuit Television), je uzavřený televizní okruh skládající se zpravidla z kamer, zařízení pro přenos a zobrazovacích nebo záznamových zařízení. Doplnuje poplachový zabezpečovací systém a umožňuje nejen dohlížet na střežený prostor v reálném čase, ale také obraz ze střeženého prostoru zaznamenat použitím analogového (VCR – Video Cassette Recorder) nebo digitálního záznamového zařízení (DVR - Digital Video Recorder).

2.1.1.4 Přístupový systém, kontrola vstupů - ACCESS

Příslušníkům provádějícím kontrolu na vstupních strážních stanovištích pomáhá k identifikaci a kontrole zaměstnanců VSČR elektronický přístupový systém. Každý zaměstnanec má svou identifikační kartu (bezkontaktní technologie RFID), která obsahuje jeho fotografii, jméno, příjmení a datum platnosti. Mimo těchto údajů systém také zobrazí na monitoru strážního stanoviště seznam věcí a techniky, které má daná osoba povoleny ke vnášení.

2.1.1.5 Elektronická požární signalizace - EPS

Slouží k včasné detekci zakouření či požáru v prostorách OJ. V celových částech věznic je však tato detekce mnohem důležitější, a to z důvodu existence uzamčených vězněných osob v celách, které samozřejmě nedisponují únikovými východy a volností. Včasná detekce pomůže VISS společně s ISS-OP koordinovat evakuační a záchranné kroky.

2.1.1.6 Dveřní a katrová signalizace – DS a KS

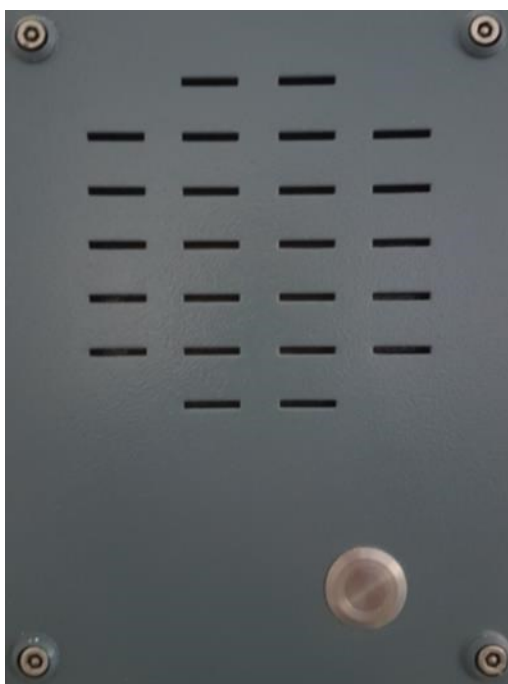
Jde o světelné, zvukové nebo společné výstražné upozornění procházející osoby na to, že zpětné uzavření dveří či katrových dveří není v pořádku, čímž napomáhá vnitřní bezpečnosti.

2.1.1.7 Celová signalizace - CS

Umožňuje vězněné osobě prvotní komunikaci z uzamčené cely směrem ke strážnému. Systém připomíná bezpečnostní prvek „tíseň“, avšak pro vězněnou osobu však plní nejen tuto funkci, ale umožňuje přivolat strážného i v jiných záležitostech. Světelná signalizace není vyvedena na operační středisko, nýbrž na přilehlou chodbu, a je umístěna tak, aby byla viditelná nejen ze strážného stanoviště, ale i z různých částí chodby. Každá cela je přiřazena jednomu světlu tak, aby bylo zřejmé, o kterou celu se jedná.

2.1.1.8 Dispečerské dorozumívací zařízení (hláska)- DZ

Pro příslušníky a civilní zaměstnance, kteří nejsou vybaveni vysílačkou (VKV zařízením) je na chodbách k dispozici dorozumívací zařízení (Obr. 2), umožňující komunikaci přímo s ISS-OP.

Obr. 2 Místní dorozumívací zařízení

2.1.1.9 Systém pro detekci mobilních komunikačních zařízení - DMKZ

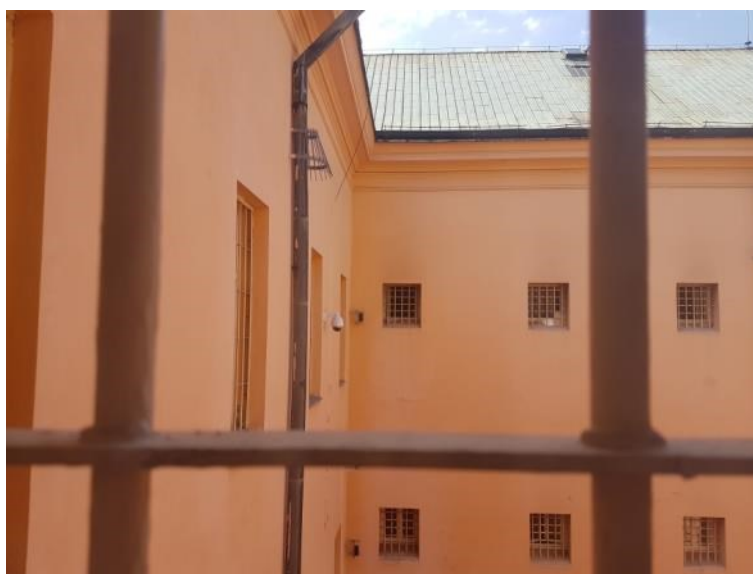
VSČR plánovala původně využití zařízení pro rušení mobilního signálu, která měla zamezit ovlivňování svědků, zastrasování a řízení další trestné činnosti. Z důvodu problematického technického řešení oblasti, ve které bude signál rušen, však byla donucena řešit tuto problematiku detekčním systémem. Mnoho OJ je v okolí budov, centrech měst atp. a bylo by nežádoucí tyto části „zarušit“. Detekční systém používaný VSČR má však také nevýhody, neboť pouze detekuje, a to jen určitá pásma GSM.

2.1.1.10 Vnitřní radiová síť VKV, vnější mobilní síť, telefonní zařízení a fax

Mezi drátové a bezdrátové komunikační prostředky ve VSČR patří nejen běžně dostupné telefonní přístroje, fax a mobilní telefony, ale také vnitřní radiová síť VKV. Jde o ruční vysílací stanice, které slouží k rychlé komunikaci s ISS-OP, popřípadě se všemi zaměstnanci vybavenými těmito přístroji.

2.1.2 Vnější signálně zabezpečovací prostředky

Jedná se o součásti perimetrické a plášťové ochrany. Na Obr. 3 je při pohledu skrze okno možné postřehnout hned několik bezpečnostních prvků počínaje mříží, ostatnou konstrukcí na okapovém svodu, zazděným drátem hromosvodu, infrazávorami a CCTV kamerou.

Obr. 3. Pohled skrze mříž na více bezpečnostních prvků

2.1.2.1 Magnetické detektory

Ačkoli jsou označeny jako vnější, využívají se i uvnitř budov, například pro střežené vstupy skladů, půdních prostor, atp. Mohou být buď povrchové, závrtné či vratové. Instalují se na povrch nebo dovnitř zárubní dveří a oken, popřípadě na garážová vrata a masivní konstrukce.

2.1.2.2 Audiodetektory

Audiodetektory snímají zvukové charakteristiky tlakové vlny vzniklé nárazem na skleněné plochy a zvukové charakteristiky tříštění skla (např. glassbreak, glasstrek).

2.1.2.3 Infrazávory

Detekují přerušování paprsku v prostoru mezi vysílačem a přijímačem (Obr. 4). Ve VSČR jsou využívány zejména vně celových oken, kde eliminují možnost předávání předmětů, či vzkazů mezi vězněnými osobami.

Obr. 4 Infrazávory

2.2 Mechanické zábranné systémy - MZS

Prvky a komponenty ochraňující majetek a osoby svou mechanickou pevností se nazývají mechanické zábranné systémy. Konstrukčně jsou tvořeny tak, aby výrazně prodloužily či plně zamezily jejich překonání, a tím i vniknutí do střeženého prostoru, nebo v případě VSČR také opuštění střeženého prostoru. Mezi tyto prvky patří např. katrové dveře, celové dveře, brány, mříže, bezpečnostní ploty, zámky, atp.

2.2.1 Katrové dveře

Katrové dveře (Obr. 5) jsou mříže s mřížovými dveřmi oddělující určité části objektu tak, aby byl co nejvíce ztížen případný samovolný přesun vězňených osob, ať už za účelem útěku, napadení, vzpoury, či dorozumívání s vězni v jiné části věznice (vnitřní diference).

Obr. 5. Katrové dveře věznice Mírov

2.2.2 Celové dveře

Celové dveře (Obr. 6), mají speciální konstrukci. Jsou pancéřové, disponují speciálním zamykacím systémem, zavíracím průzorem pro možné nahlédnutí do celového prostoru a mají výklopná dvířka pro předávání obědů, korespondence atp.

Obr. 6. Celové dveře Vazební věznice Liberec

2.2.3 Bezpečnostní ploty a mříže

Ve vnitřních částech VSČR vymezují volné prostory, např. u schodišť, či mezipatrových částí (Obr. 7) bezpečnostní ploty.

Obr. 7. Vymezení prostoru plotem

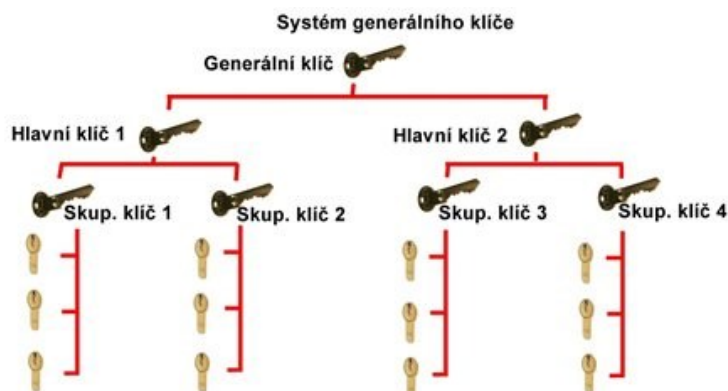
Z vnějších částí pak slouží ke zpomalení, či plné eliminaci průniku okny. Na Obr. 8 je patrné jemnější bezpečnostní pletivo. Jemné pletivo eliminuje distribuce, či výměny předmětů a informací mezi vězňenými osobami skrze okna a mříže cel.

Obr. 8. Mříže a pletiva v oknech Vazební věznice Liberec

2.2.4 Systém generálního klíče

Větší část uzamykacích prvků je dle vlastních organizačních požadavků rozdělena do jednotlivých skupin a jsou určena jednotlivá oprávnění klíčů. Skupinový klíč umožňuje otevření všech prvků ve skupině. Generální klíč pak otevře veškeré prvky v celém systému. (Obr. 9)

Obr. 9. Systém skupin a generálního klíče [10]

2.3 Prostředky (komponenty) obvodové ochrany

VSČR disponuje jednotlivými objekty (Liberec, Litoměřice), skupinami budov (Brno, Plzeň), či rozsáhlými areály (Ostrov nad Ohří, Kynšperk, Rapotice). Dle místa, rozsáhlosti a potřeb daných katastrálních území je stavebně, technicky a vybavením řešeno jejich zabezpečení.

2.3.1 Zabezpečení hlavních vchodů pro vstup osob a vjezd vozidel

Hlavní vchody pro vstup a vjezd vozidel musí být stavebně i vybavením řešeny s dodržením bezpečnosti, estetiky a hlavně účelnosti. Strážní stanoviště musí mít zajištěn dokonalý přehled a dostatečný prostor ke kontrolám nejen příchozích a odchozích osob, ale i vjíždějících a vyjíždějících vozidel. Je nutné, aby byl tento prostor dostatečně osvětlen a větrán od výfukových zplodin. Disponují zpravidla odkládacími skříňkami na zbraně, mobilní telefony, a jiné předměty zakázané ke vnášení do prostor VSČR.

2.3.2 Strážní stanoviště

Strážní stanoviště jsou vybavena signálně zabezpečovacími prostředky, tísňovou signalizací, kamerovým systémem, elektrickými zámky, elektricky ovládanou bránou pro vjezd vozidel s blokovacím zařízením. Dále disponují technickými prostředky ke kontrole osob a vnášených věcí (detekční rámy, ruční detektory kovů, rentgeny k prohlídce zavazadel).

K případné komunikaci slouží vnitřní komunikační zařízení, radiostanice, či telefon. Z bezpečnostního hlediska jsou vždy vybaveny hasicím přístrojem a lékárníčkou. Ze stavebně technického hlediska jsou osazena pancéřovým sklem, nebo sklem s bezpečnostní folií a mřížemi. Dveře jsou zabezpečeny proti vstupu nepovolaných osob.

2.3.3 Ohrazení a oplocení

Ohrazení a oplocení je upraveno NGR č. 23/2014 Sb., o vězeňské a justiční stráž [8] dle diferenciací věznic. Zde je definováno ohrazení zdí, pletivem, výška a použití ostnatého drátu. V zájmu bezpečnosti se zřizuje tzv. zakázané pásmo. Tím je prostor, který přiléhá z vnější a vnitřní strany ochranné zdi. Takový prostor je označen výstražnými tabulkami (Obr. 10) a musí být udržován tak, aby byla zajištěna přehlednost při jeho střežení.

Obr. 10. Výstražná tabulka k označení zakázaného pásma

2.3.4 Strážní věže

Pro střežení objektů se zpravidla umísťují do zakázaných pásem tak, aby byl zajištěn výhled, pozorovací a palebné sektory a aby plně pokryly střežené úseky. Jsou vybaveny světlomety a signálně zabezpečovacími prostředky. Zřizují se k zajištění obrany objektu, zesílení střežení či zajištění vycházek.

2.3.5 Osvětlení

Při střežení od setmění do rozednění musí být ohrazení a oplocení osvětleno. Osvětlují se také vnitřní prostory střežených objektů.

2.4 Technické a donucovací prostředky

K zajištění pořádku a bezpečnosti jsou příslušníci oprávněni za dodržení zákonných podmínek použít tyto technické a donucovací prostředky [2]:

- hmaty, chvaty, údery a kopy sebeobrany,
- předváděcí řetízky,
- pouta,
- poutací popruhy,
- pouta s poutacím opaskem,
- slzotvorný, elektrický nebo jiný obdobně dočasně zneschopňující prostředek,
- obušek nebo jiný úderný prostředek,
- služební pes,
- vodní stříkač,
- zásahová výbuška,
- expanzní zbraně,
- úder střelnou zbraní,
- hrozba střelnou zbraní,
- varovný výstřel,
- vytlačování štítem,
- vytlačování vozidlem,
- prostředek k zamezení prostorové orientace.

2.5 Informační technologie

Nemalým přínosem k zajištění bezpečnosti slouží i výpočetní technika společně s Vězeňským informačním systémem. Zde jsou evidovány příchody a odchody vězněných osob, příjezdy a odjezdy motorových vozidel, vstupy do střežených částí objektů a příjmy a propuštění obviněných, odsouzených a chovanců. Slouží také k ukládání a přenosu dat a informací. Umožňují rychlý přístup k nařízením a instrukcím. Z druhé strany jsou však náchylné z hlediska lidského faktoru k ochraně dat a informací. Tato oblast bude blíže popsána v praktické části této práce.

3 NOVÁ KONCEPCE VĚZEŇSTVÍ

Nová koncepce vězeňství do roku 2025 má celkem jedenáct bodů. Po úvodu následuje zaměstnávání, vzdělávání, programy zacházení v Sarpo, zdravotnictví, drogy a jiné závislosti, bezpečnost, resocializace propouštěných vězňů, návaznost na prevenci a post péči, financování vězeňství, legislativní změny a závěr.

Bezpečnostní technologie jsou zde zmíněny pouze okrajově. K problematice této práce se vztahuje pouze bod 7. (bezpečnost), ve kterém je uvedeno, že se stále nedaří zajistit ekonomicky efektivnější střežení objektů, především věznic a detenčních ústavů. Také stav některých budov, ohradních zdí, vnitřních a vnějších oplocení a vstupních objektů již současným trendům nevyhovuje. Dále se v nové koncepci vězeňství uvádí, že „využívaná technika je daleko za hranicí své životnosti. Příkladem jsou nemoderní operační střediska, nevyhovující výstroj a výzbroj, nedostatek balistických vest a přileb atd. Personál je přetížený, chybí tabulková místa. Stále častěji dochází k demotivaci a syndromu vyhoření. Není dostatek času a personálu na výcviky, ani střelecké přípravy. Eskortní autobusy nejsou vybaveny GPS sledováním, neexistuje skryté hlášení eskorty v nesnázích, lokalizace je nemožná. Za posledních 10 let se v modernizaci skoro nic nezměnilo“ [13]. Zmíněno bylo také, že dle konstatování soudu je nepřípustné použití slzotvorných prostředků v uzavřených prostorech. Z hlediska bezpečnosti je zmíněna ještě problematika ochrany dat a informací, hlavně sdílení identifikačních údajů, která bude blíže popsána v praktické části této práce.

Ačkoli nová koncepce vězeňství obsahuje více bodů týkajících se bezpečnosti, toto je téměř vše, co se v ní uvádí z pohledu bezpečnostních technologií.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ANALÝZA BEZPEČNOSTNÍHO PROSTŘEDÍ

Rozdílné vlastnosti a velikosti objektů, vnější a vnitřní diference, přeplněnost a nedostatek personálu, jsou důležitými faktory, které ovlivňují bezpečnostní prostředí. Praktická část bakalářské práce vede k syntéze bezpečnostního prostředí a lidského faktoru. Součástí analýzy jsou statistiky VSČR za rok 2016 a bezpečnostní průzkum.

4.1 Průzkum

Každodenní práce s vězňami vyžaduje klid, rozvahu, značnou dávku opatrnosti, trpělivosti a nebojácnosti. Vězeňské prostředí je od okolního odlišné nejen z pohledu vězňů, ale i pro zaměstnance VSČR. Většina z nich denně pracuje v těsné blízkosti osob ve výkonu vazby či odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody. Jen nepatrná část zaměstnanců zná důvod jejich trestu, nebo okolnosti zdravotního stavu. Denně tak přicházejí do styku se zloději, násilníky, devianty a vrahy, kteří navíc často bývají nakaženi různými nemocemi, z vážnějších pak např. žloutenkou či virem HIV.

4.1.1 Prostředí a metody průzkumu

Průzkum probíhal v deseti vazebních věznicích a pětadvaceti věznicích VSČR pomocí dotazníku, kde jako hlavní techniky sběru dat bylo využito skutečnosti, že tímto způsobem získané údaje lze poměrně dobře statisticky vyhodnotit a rovněž je takto možné pokrýt větší počet respondentů. Dotazník byl zcela anonymní a k vyplnění bylo zapotřebí pouze označení požadovaných odpovědí v elektronické, nebo papírové podobě. Díky rozdílné vybavenosti obrannými technickými prostředky byl rozdělen na dvě části. V první části odpovídali na otázky občanští zaměstnanci a v druhé příslušníci VSČR.

4.1.2 Cíl průzkumu a stanovení předpokladů

Cílem průzkumu je zjištění pohledu zaměstnanců VSČR na bezpečnostní prostředí, ve kterém pracují a zjištění, zda jsou vybaveni tísňovým hlásičem, znají nařízení řešící problematiku bezpečnosti a tísňové signály, a zda vědí, jak upozornit na stav nebezpečí.

Prvním předpokladem je, že z důvodu pravidelných školení všech zaměstnanců a povinnosti znát veškerá NGRŘ, NŘV, NŘVV a pokyny (všechna nařízení a pokyny Generálního ředitele VSČR a ředitelů OJ), nebude mít délka pracovního poměru výrazný vliv na odpovědi otázek v dotazníku.

Druhým předpokladem je, že každý z občanských zaměstnanců a příslušníků jednotlivých OJ zná příslušné nařízení o vnitřní bezpečnosti a že zná užívané tísňové signály.

Třetím předpokladem je, že ne každý zaměstnanec se ve vězeňském prostředí cítí bezpečně.

Čtvrtým předpokladem je, že všichni občanští zaměstnanci vědí, jak upozornit operační středisko na hrozící nebezpečí.

Pátým předpokladem je, že svými blíže nespecifikovanými dotazy a žádostmi o pomoc vytěžuje ISS-OP alespoň 30 % zaměstnanců denně a minimálně 75 % zaměstnanců alespoň jedenkrát za měsíc. S tímto předpokladem souvisí i otázka spokojenosti s komunikací s ISS-OP.

Šestým předpokladem je, že více jak třetina zaměstnanců, kteří nemají své pracoviště vybavené tísňovým tlačítkem, uvítá jeho dovybavení.

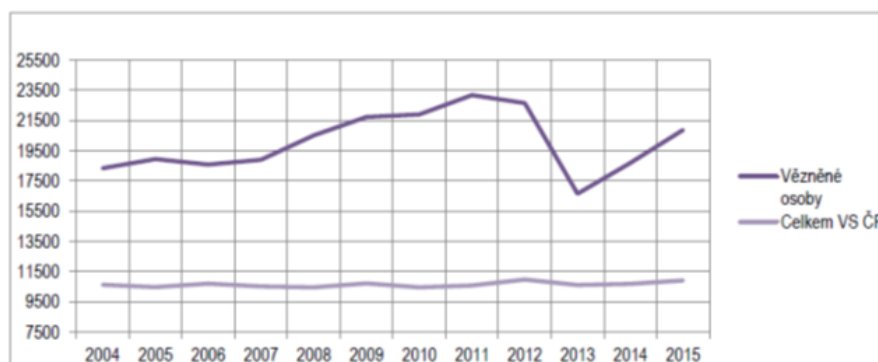
Sedmým předpokladem je, že reálný počet napadení příslušníků vězněnými osobami, nekoresponduje s počtem uvedeným v oficiálních statistikách VSČR.

Osmým předpokladem je domněnka, že je více jak 80 % respondentů přesvědčeno, že by větší počet kamer, přispěl k jejich bezpečnosti.

4.1.3 Statistiky VSČR

Na začátku této části jsem uvedl přímo z oficiálního webového zdroje VSČR [13] čtyři statistiky týkající se prvotních informací z bezpečnostního prostředí.

První statistika znázorňuje stavy zaměstnanců a počty vězněných osob za posledních deset let. Z obr. 11 je patrný velký pokles vězněných osob způsobený částečnou amnestií udělenou prezidentem Václavem Klausem s účinností od 2. ledna 2013, a také je zřejmé, že se přibližně 66 % propuštěných při této amnestii do dvou let opět ocitlo zpět ve věznicích. Dále je z Obr. 11 patrné, že se počet zaměstnanců navzdory zvýšení počtu vězněných osob a větších nároků na dokumentaci (všeobecně) nezměnil.

Obr. 11 Stavy zaměstnanců a vězněných osob [11]

Na Obr.12 je procentuálně vyjádřena ubytovací kapacita všech OJ, ze které plyne přeplněnost věznic pro výkon trestu odnětí svobody s naplněností 107,50 % a celková přeplněnost 103,70 % k datu 9. března 2016. Tato alarmující čísla dlouhodobě působí nejen na bezpečnostní prostředí, ale i na přetížený personál.

UBYTOVACÍ KAPACITY

Poslední aktualizace: 09.03.2016, 6.00

	kapacita	skutečnost	naplněnost
výkon vazby	2 465	1 968	79,84 %
výkon trestu	18 173	19 536	107,50 %
detence	156	59	37,82 %
celkem	20 794	21 563	103,70 %

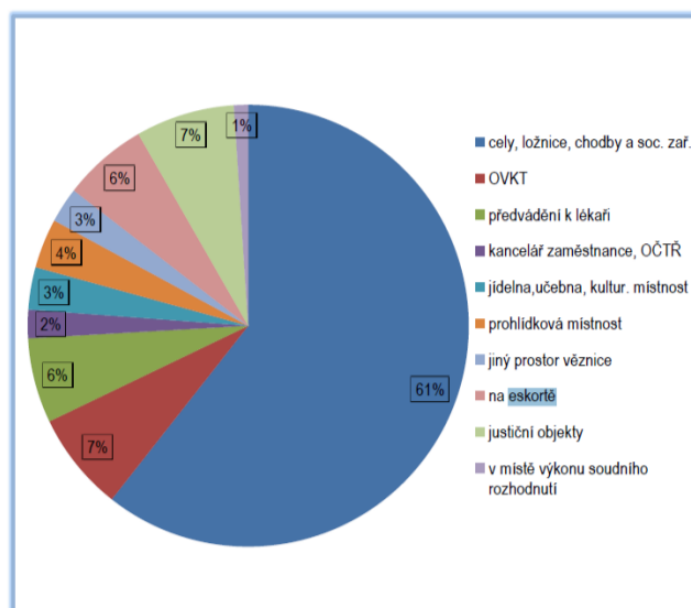
Obr. 12 Ubytovací kapacity [11]

Nejčastější mimořádnou událostí ve VSČR je použití omamných a psychotropních látek. Ačkoli vznikají patřičná bezpečnostní opatření ztěžující vnášení, výrobu a distribuci těchto látek, stále se je nedaří dostatečně eliminovat. Je to dáno také tím, že drogově závislé osoby častěji páchají trestné činy a po „odsouzení“ a umístění v některé z věznic hledají jakoukoli cestu k jejich získání. Vězněná osoba pod vlivem omamných látek může být zvýšenou hrozbou další mimořádné události, a tou je vážnější napadení příslušníka, nebo civilního zaměstnance. Za rok 2015 eviduje VSČR celkem 30 vážnějších napadení zaměstnanců vězněnou osobou (Obr. 13).

Mimořádné události 2015		Obviněný	Odsouzený	Chovanec
útěk			1	
pokus o útěk			1	
příprava útěku			2	
pokus o vraždu vězněné osoby		1		
hromadné vystoupení	počet událostí	2		
	počet vězňených osob		60	
sebevražda		8	5	
pokus o sebevraždu		10	17	
sebepoškození		1	3	
úmrtí		4	26	
těžký úraz		1	4	
odchod			7	
zneužití volného pohybu	přerušení VTOS		2	
	v souvislosti s programem zacházení		2	
	v souvislosti s volnou návštěvou		2	
individuální hladovka			4	
zneužití omamných a psychotropních látek		20	548	
napadení	příslušníka	8	20	
	civilního zaměstnance	1	1	

Obr. 13 Mimořádné události v r. 2015 [11]

Jedním z důvodů rozdílných otázek v bezpečnostním dotazníku mezi občanskými zaměstnanci a příslušníky, je vybavení donucovacími prostředky. Na Obr. 13 je znázorněno procentuální využití těchto prostředků v určitých prostorách OJ.

Obr. 14 Použití donucovacích prostředků [11]

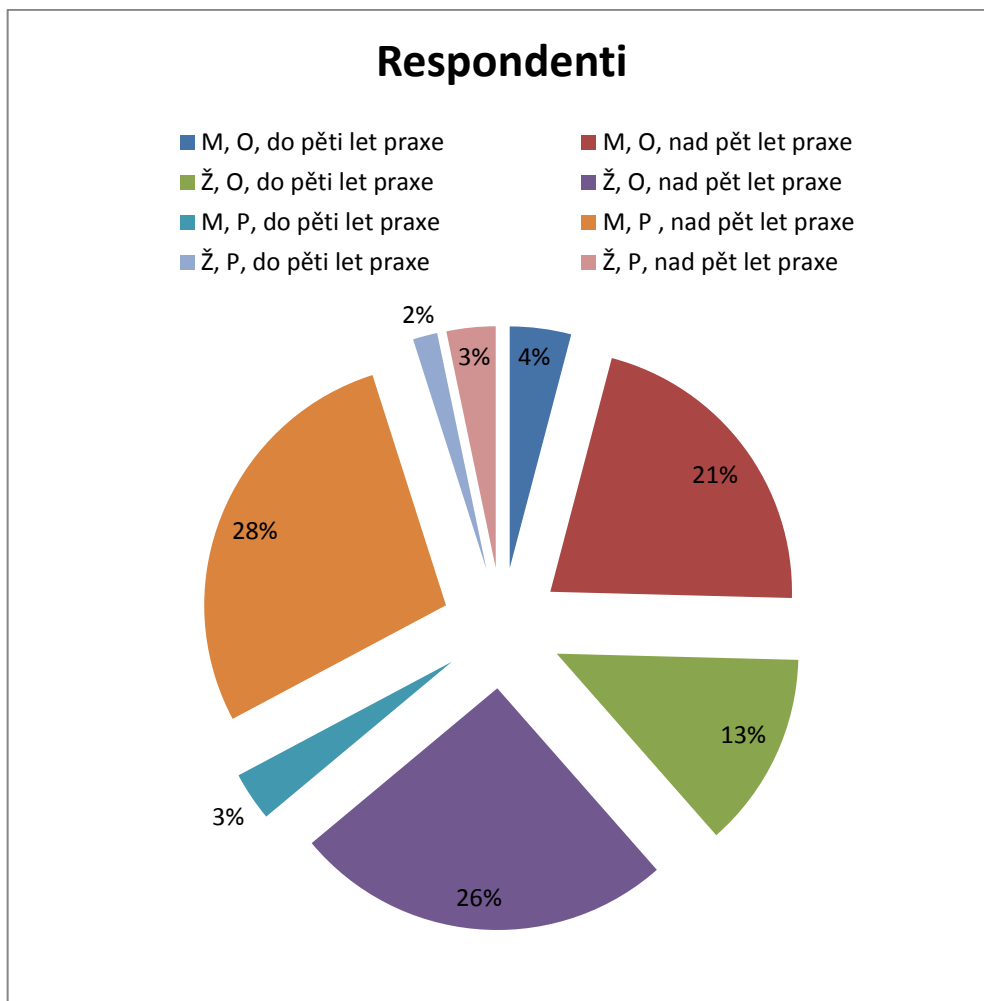
4.1.4 Vyhodnocení dotazníků a stanovených předpokladů

Během čtrnácti dní průzkumu v deseti vazebních věznicích a pětadvaceti věznicích VSČR mi odpovědělo vyplněním dotazníku písemnou formou 32 respondentů z Vazební věznice Liberec, a elektronickou poštou 334 respondentů z ostatních OJ. Dotazník zasílaný elektronickou poštou byl vyplněn a uzamčen tak, aby bylo možné pouhým kliknutím levého tlačítka myši zaškrtnout pouze požadované odpovědi (nebylo možno nic přepsat, ani smazat) a po uložení odeslat zpět. Časovou náročnost vyplnění požadovaných odpovědí jsem odhadl maximálně na pět minut. Celkem tedy odpovědělo 366 respondentů, z toho 93 mužů a 141 žen v civilním zaměstnaneckém poměru a 114 mužů a 18 žen v služebním zaměstnaneckém poměru. Příslušníků odpovídalo méně, jelikož na rozdíl od většiny občanských zaměstnanců nepracují většinu dne s osobním počítačem.

Analýzu a vyhodnocování dotazníků jsem činil na základě dvou kritérií, a to zda se jedná o občanské zaměstnance, nebo příslušníky a to hlavně z důvodu uvedeného v předchozím bodě. Tabulky jsou díky jejich velikosti v příloze PII, a do grafů jsem z praktického hlediska uváděl tyto zkratky:

- M - Muž, Ž - Žena, O - občanský zaměstnanec, P - příslušník

První dvě otázky se týkají pohlaví a délce pracovního poměru respondentů. Na základě těchto kritérií vzniklo celkem osm skupin. První skupinou je 15 občanských zaměstnanců s délkou praxe do pěti let, druhou 78 občanských zaměstnanců s délkou praxe nad pět let, třetí 48 občanských zaměstnankyň s délkou praxe do pěti let a čtvrtou 93 občanských zaměstnankyň s délkou praxe nad pět let. Pátou skupinou je 12 příslušníků s délkou praxe do pěti let, šestou 102 příslušníků s délkou praxe nad pět let, sedmou 6 příslušnic s praxí do pěti let a poslední osmou 12 příslušnic nad pět let. (Obr. 15)

Obr. 15 Graf celkového počtu respondentů

4.1.4.1 První předpoklad se naplnil

První předpoklad, že délka pracovního poměru nebude mít výrazný vliv na odpovědi otázek v dotazníku, se naplnil. Délka praxe nemá nijak výrazný vliv na odpovědi respondentů. Mírná odchylka je zmíněna u daných předpokladů.

4.1.4.2 Druhý předpoklad se nenaplnil

Druhý předpoklad, že každý zaměstnanec jednotlivých OJ zná příslušné nařízení o vnitřní bezpečnosti a že zná užívané tísňové signály, se nenaplnil.

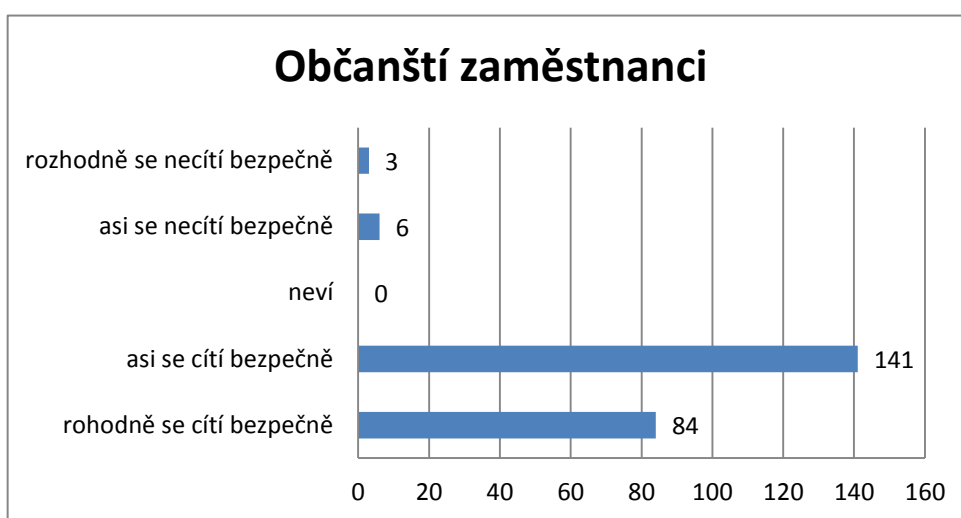
Podle Tab. 1 (v příloze PII), nezná z celkového počtu 234 občanských zaměstnanců bez rozdílu praxe tísňové signály 33 mužů a žen, a nařízení 9 mužů a žen. Občanští zaměstnanci s praxí do pěti let vykazují nepatrně větší neznalost nařízení a signálů.

O poznání lépe jsou se znalostí nařízení a tísňových signálů příslušníci, kde pouze 3 muži s délkou pracovního poměru nad pět let neznají příslušné nařízení. Tísňové signály zná všech 132 příslušníků a příslušnic. (Tab. 2 v příloze PII))

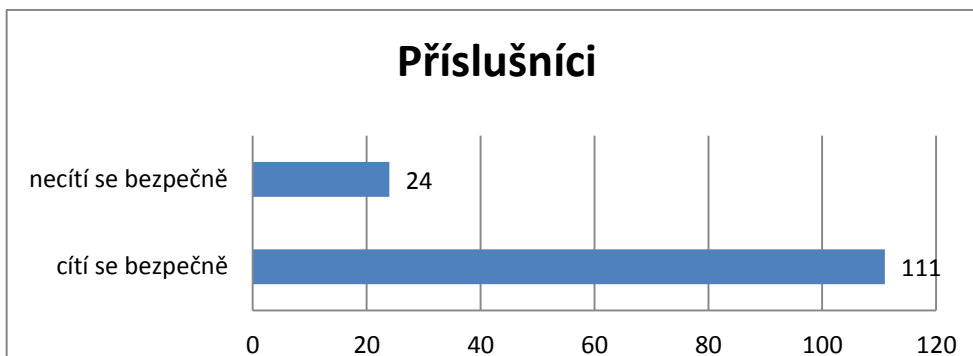
4.1.4.3 Třetí předpoklad se naplnil

Třetí předpoklad, že ne každý zaměstnanec se ve vězeňském prostředí cítí bezpečně, se naplnil. Níže je výsledný graf pocitu bezpečí občanských zaměstnanců (Obr. 16).

Obr. 16 Graf pocitu bezpečí občanských zaměstnanců.

Přibližně jedna pětina z celkového počtu odpovídajících příslušníků se necítí bezpečně (Obr. 17).

Obr. 17 Graf pocitu bezpečí příslušníků.

4.1.4.4 Čtvrtý předpoklad se nenaplnil

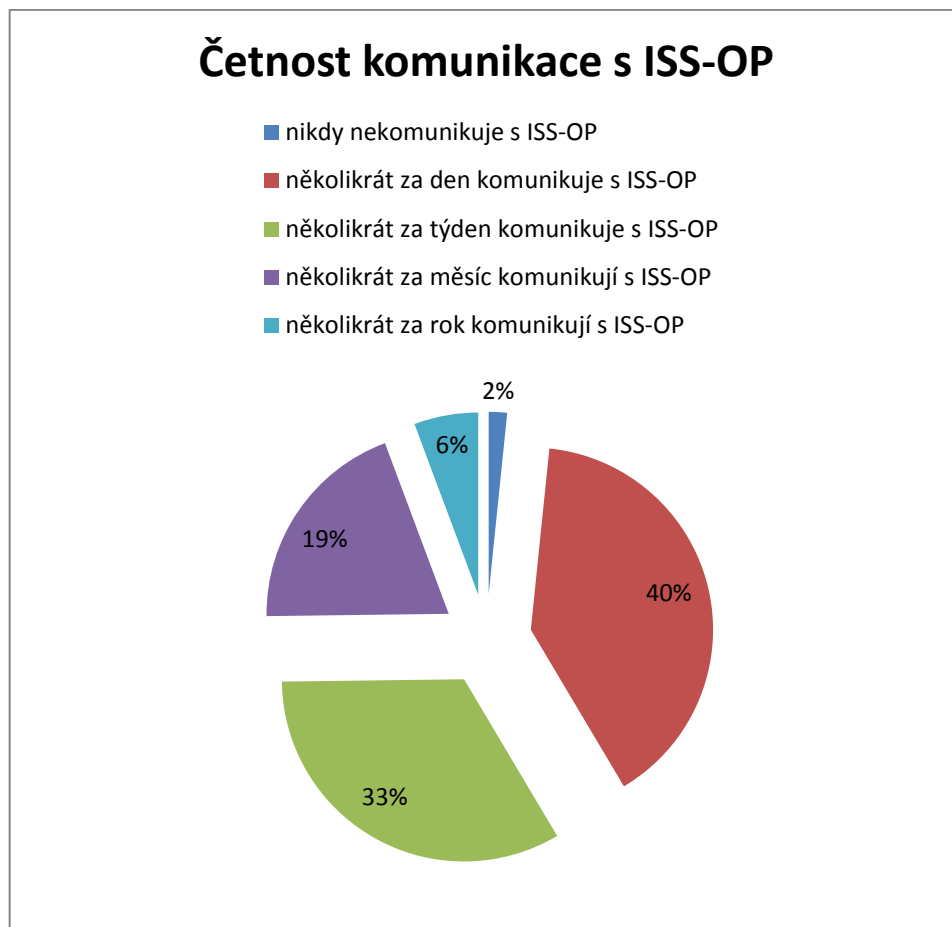
Čtvrtý předpoklad, že všichni občanští zaměstnanci vědí, jak upozornit operační středisko na hrozící nebezpečí, se nenaplnil. Celkem 4 % občanských zaměstnanců, přesněji žen s délkou praxe nad pět let, odpovědělo, že nevědí, jak upozornit ISS-OP na hrozící nebezpečí (Obr. 18).

Obr. 18 Upozornění občanským zaměstnancem na hrozící nebezpečí

4.1.4.5 Pátý předpoklad se naplnil

Pátý předpoklad, že svými blíže nespecifikovanými dotazy a žádostmi o pomoc vytěžuje ISS-OP alespoň 30 % zaměstnanců denně a minimálně 75 % zaměstnanců alespoň jedenkrát za měsíc, se naplnil. Výsledkem je, že 40 % zaměstnanců komunikuje s ISS-OP denně a celkem 92 % zaměstnanců několikrát, nebo alespoň jedenkrát za měsíc (Obr. 19). Pouze 1 % občanských zaměstnanců je s komunikací s ISS-OP nespokojeno (Obr. 20).

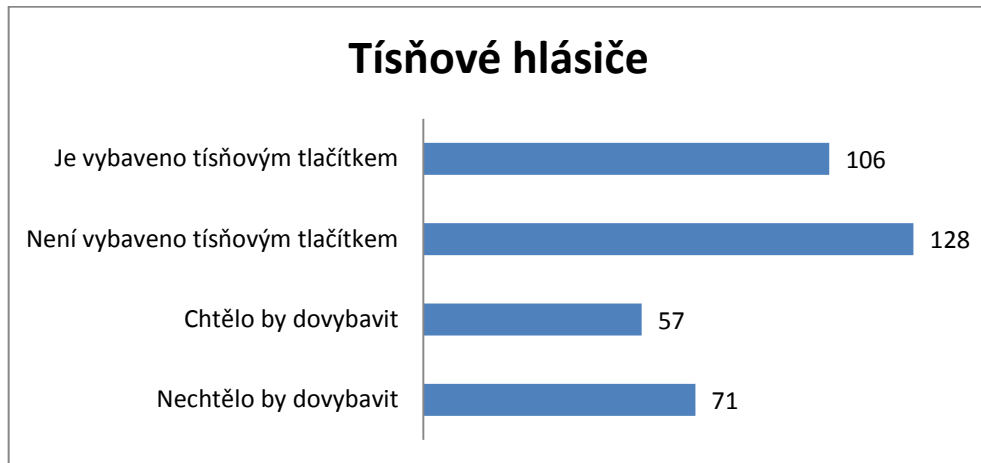
Obr. 19 Četnost komunikace s ISS-OP

Obr. 20 Spokojenost občanských zaměstnanců s komunikací s ISS-OP

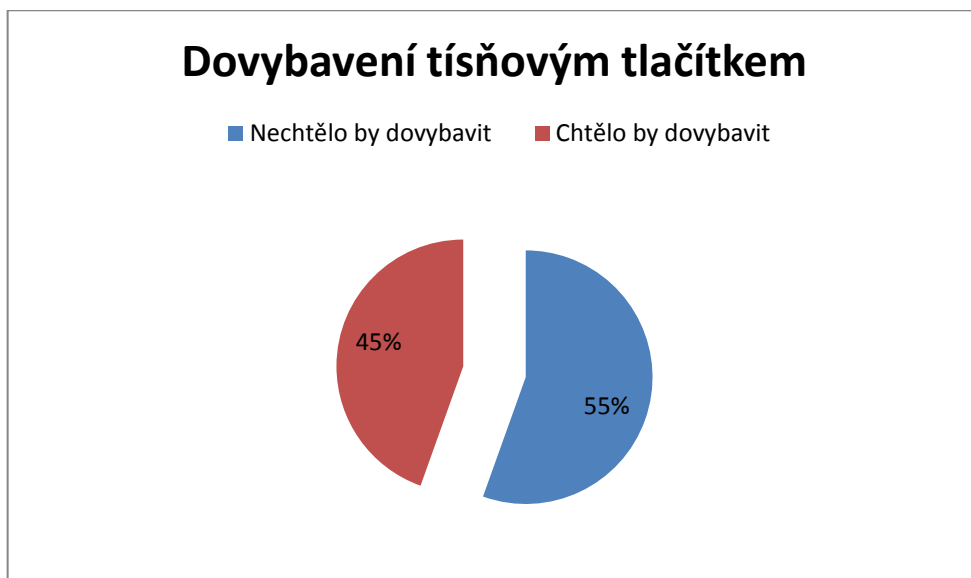
4.1.4.6 Šestý předpoklad se naplnil

Šestý předpoklad, že více jak třetina zaměstnanců, kteří nemají své pracoviště vybavené tísňovým tlačítkem, by uvítala jeho dovybavení, se naplnil (Obr. 21).

Obr. 21 Tísňové hlásiče

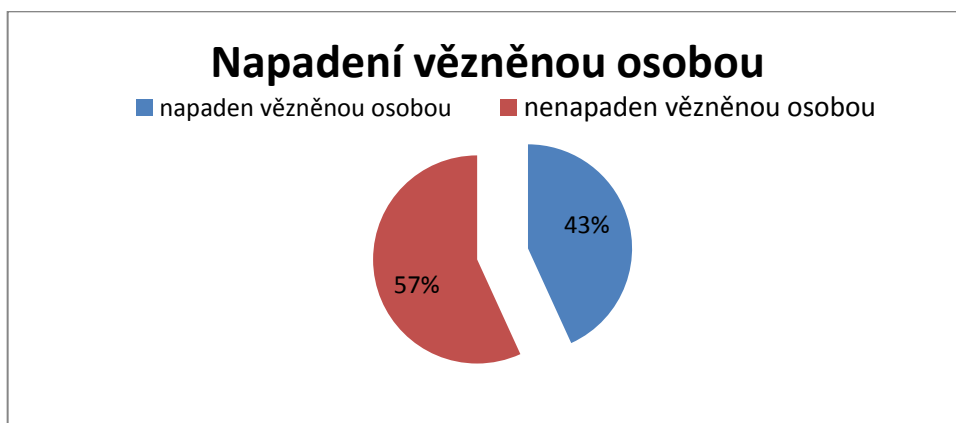
Dovybavení tísňovým tlačítkem by uvítalo 45 % zaměstnanců, kteří jím doposud nedisponují (Obr. 22).

Obr. 22 Dovybavení tísňovým tlačítkem

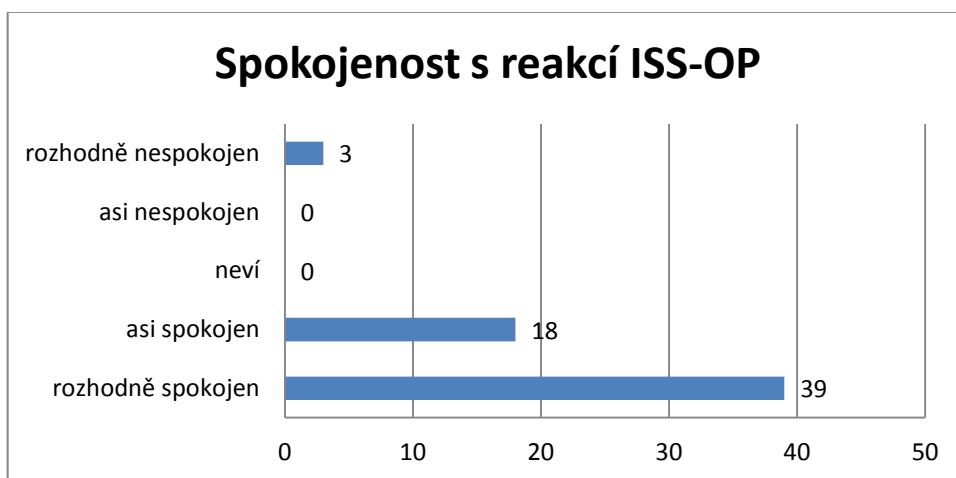
4.1.4.7 Sedmý předpoklad se naplnil

Sedmý předpoklad, že reálný počet napadení příslušníků vězněnými osobami nekorresponduje s počtem uvedeným v oficiálních statistikách VSČR, se naplnil. Napadení uváděná v oficiálních statistikách jsou pouze ta vážnější. Z grafu (Obr. 23) vyplývá, že takřka polovina příslušníků VSČR byla někdy napadena vězněnou osobou, ať už slovně, či tělesně.

Obr. 23 Napadení vězněnou osobou

Na Obr. 24 je uvedena spokojenost hodnotících příslušníků s reakcí ISS-OP na napadení vězněnou osobou.

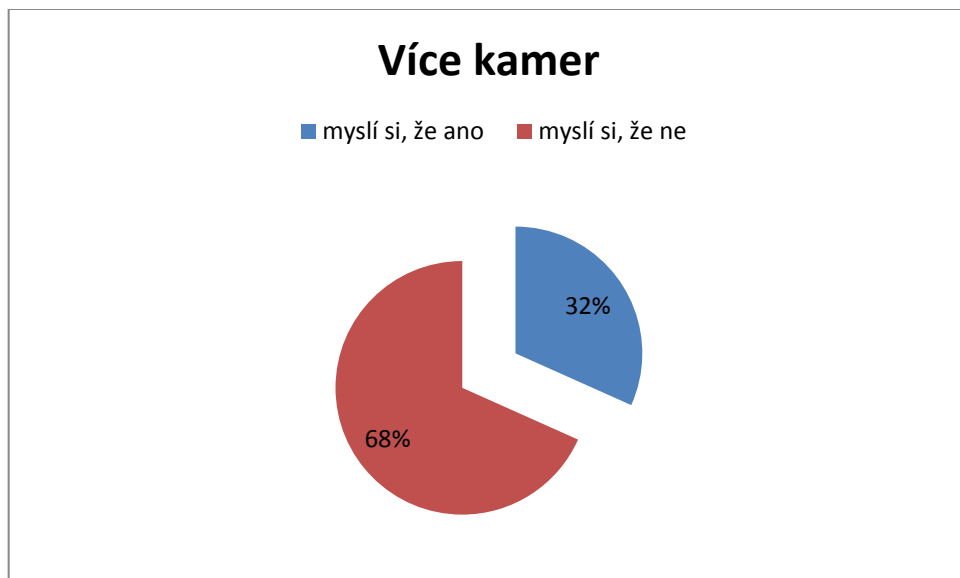

Obr. 24 Spokojenost s reakcí ISS-OP

Prostřednictvím dotazníku jsem příslušníkům položil ještě otázku, zda vědí o napadení svého kolegy vězněnou osobou, a jaká byla v tomto případě reakce ISS-OP. Výsledkem je, že přibližně čtyři z pěti zaměstnanců vědí o napadení jejich kolegy v minulosti. A i zde razantně převládá spokojenost s reakcí ISS-OP.

4.1.4.8 Osmý předpoklad se nenaplnil

Osmý předpoklad, že je více jak 80 % respondentů přesvědčeno, že větší počet kamer přispěje k jejich bezpečnosti, se nenaplnil. K tomuto předpokladu zde uvedu pouze grafické znázornění odpovědí (Obr. 25) a z důvodu návaznosti odpovím až v bodě 6.1.1.

Obr. 25 Více kamer

5 PŘEDNOSTI A NEDOSTATKY ANALOGOVÝCH A DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ

Od počátku nového tisíciletí postupně ubývá analogových technologií, které jsou z větších částí nahrazovány digitální, nebo automatizovanou digitální technologií.

Analogové telefonní ústředny, telefonní přístroje a faxy vystřídaly digitální telefonní ústředny s digitálními telefonními přístroji, jejichž výhodou jsou pokročilé funkce a přítomnost displeje, na kterém je v případě příchozího hovoru zobrazeno telefonní číslo volajícího, disponují pamětí příchozích, odchozích a zmeškaných hovorů atp. Faxy postupně nahradily multifunkční tiskárny, které plní vyjma základních tiskových potřeb také funkce plnohodnotného kopírovacího stroje, skeneru a faxu. Výhodou je nejen úspora místa, ale i jednodušnost spotřebního materiálu a jednoduché ovládání.

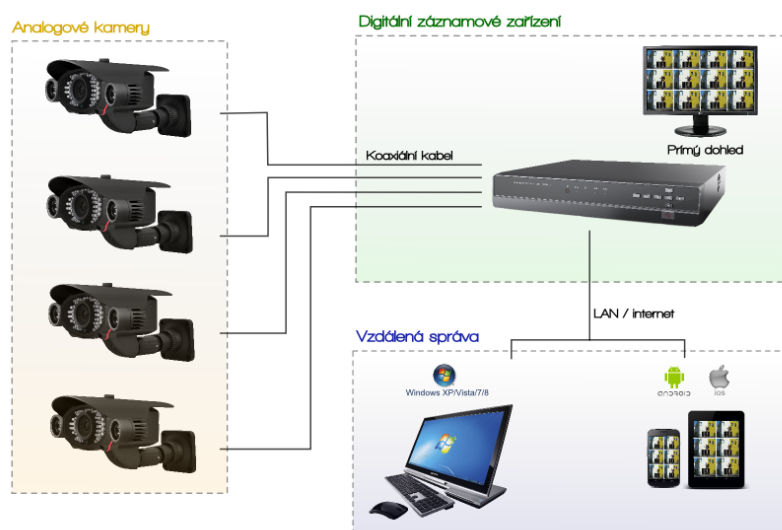
Kinofilmové fotoaparáty byly nahrazeny digitálními kompaktními a zrcadlovými fotoaparáty. Na jedno médium je nyní možné ukládat tisíce fotografií a není již třeba čekat dlouhé hodiny na jejich zobrazení. Zároveň je možný okamžitý náhled na vyfotografovanou scénu, což je velkým přínosem nejen při pořizování dokumentačních fotografií mimořádných událostí.

Analogová záznamová média (datové pásky, magnetofonové pásky, videokazety) nahradily pevné disky (HDD, SSD), paměťová media (SD, MMC, CF CARD) a jiné nosiče dat (CD, DVD, BlueRay). Nejen ukládání, ale zejména vyhledávání je mnohonásobně rychlejší a jednodušší. Jeden vysokokapacitní pevný disk pojme celé archívy dat. Na druhou stranu pak havárie, ztráta, či odcizení způsobuje mnohem větší potíže, a to díky mnohonásobně většímu počtu uložených dat na nosiči. Odcizí-li někdo kinofilm, dojde ke ztrátě maximálně 36 fotografií. Avšak v případě odcizení novodobého zařízení se může jednat o stovky až statisíce fotografií, což je jeden z důvodů, proč je v dnešní době důležitá ochrana dat a informací.

Digitalizace se nevyhnula ani oblasti kamerových systémů. Analogový kamerový systém, jehož největším úskalím byl způsob zálohování a následné vyhledávání záznamu na magnetických páskách nahradil analogově - digitální kamerový systém.

6 ANALOGOVÉ A DIGITÁLNÍ KAMEROVÉ SYSTÉMY

Základním prvkem průmyslové televize je kamera. Původní analogové kamery však měly menší citlivost a poměrně malé rozlišení. Snímaný obraz byl přenášen analogově koaxiálními kabely až do pomaloběžných záznamových zařízení VCR (Video Cassette Recorder) a zobrazovacích zařízení. Novodobé analogové kamerové systémy by se daly nazvat spíše analogově - digitální.

Obr. 26 Analogově - digitální kamerový systém [12]

Nejnovější technologie HD-SDI (high-definition serial digital interface), umožňující inovaci stávajících analogových kamerových systémů s možností přenosu po koaxiálním kabelu, nebo UTP kabelu (pomocí A/D převodníků), se pyšní vysokým rozlišením (1280x720px, resp. 1920x1080px), nízkými pořizovacími náklady, digitálním záznamem a možností vzdálené správy přes počítačovou síť (Obr. 26).

Hlavními výhodami oproti analogovým systémům je plynulý obraz bez zpoždění, kvalita obrazu, snadnější ovládání, záznam, manipulace se záznamem a zálohování.

Plně digitální technologií jsou tzv. IP kamery. Disponují elektronickými prvky (LAN konektor, WIFI, slot pro paměťovou kartu) a softwarovým vybavením, (Webserver), který umožňuje pokročilé inteligentní funkce (např. Čtení SPZ). Jsou připojeny do počítačové sítě, v níž umožňují přenášet obraz i zvuk. Již nemusejí být uzavřeny televizním

okruhem, ale můžeme je sledovat a nastavovat odkudkoli ze světa. Podmínkou je však síťová propustnost (prostup), zadání správných IP adres a přihlašovacích údajů daných kamer, či jejich obslužného softwaru. Hned při prvním pohledu je patrný razantní rozdíl výstupního obrazu. IP kamery mají několikanásobně větší rozlišení. Díky svému vysokému rozlišení je jedna kvalitní IP kamera schopna nahradit až několik kamer analogových, nebo zásluhou vysokého rozlišení využít digitálního přiblížení.

Širším pojetím analogových, digitálních a IP kamerových systémů se budu případně zabírat v práci diplomové.

6.1 Kamerový systém VSČR v praxi

Kamerový systém ve VSČR slouží převážně k sledování potřebných prostor, osob, skupin osob a jejich identifikaci. Umožňuje vizuální dohled pro ISS-OP nad požadovaným územím a tím i neustálou kontrolu a zachycení nestandardních situací ve snímaných prostorech. Zatímco poplachové zabezpečovací a tísňové systémy dokáží ISS-OP upozornit na nějakou mimořádnou událost, kamerový systém jim umožňuje prohlédnout si aktuální dění. Taková informace bývá klíčová pro jejich další postup a řešení událostí.

Součástí dotazníku bezpečnostního prostředí je také otázka, zda si zaměstnanci myslí, že větší počet kamer, tedy širší obrazové pokrytí střežených ploch, napomůže bezpečnosti ve VSČR. Kamera, která přenáší obraz na operační středisko, DVR a obrazovky nejvyššího vedení, nerozlišuje, zda je ve snímaném prostoru vězněná osoba, či zaměstnanec. Vězněné osoby jsou většinu času v cele, na pracovišti, či eskortě a na chodbách se pohybují převážně zaměstnanci poskytující dozorčí, eskortní, nebo správní služby. Proto se nakonec nezdá nijak překvapivé, že mi pouze třetina respondentů označila kladnou odpověď o potřebnosti navýšení počtu kamer ve VSČR.

7 OCHRANA DAT A INFORMACÍ

Lidský faktor společně s ochranou dat a informací je stále velkým nebezpečím. Zabezpečení této části je velice důležité, aby nedocházelo k únikům, kopírování či šíření utajovaných informací např. o systémech zabezpečení, střežení, nastavení počítačové sítě, vězněných osobách, eskortách, atd. Počítačová síť VSČR je jednou z částí důvěryhodné výpočetní základny Ministerstva spravedlnosti a spadá pod její resort. VSČR je tedy povinna řídit se jeho instrukcemi. Obsahem této části je nejprve krátké seznámení se instrukcí Ministerstva spravedlnosti a poté nejdůležitějšími zásadami a pravidly ve VSČR.

7.1 Instrukce Ministerstva spravedlnosti

Hlavní instrukcí, kterou se nyní VSČR z pohledu bezpečnosti informací řídí, je instrukce Ministerstva spravedlnosti evidovaná pod č. j.: MSP-53/2015-OI-SP, o zajištění bezpečnosti informací v prostředí informačních a komunikačních technologií (dále „ICT“) resortu spravedlnosti [12]. Tato instrukce stanovuje cíle, principy, pravidla a postupy pro řízení bezpečnosti v prostředí ICT pro celý resort Ministerstva spravedlnosti České republiky. Prostředím ICT VSČR se rozumí informační systémy (dále „IS“), výpočetní technika včetně mobilních zařízení a přídavných zařízení, veškeré počítačové sítě, komunikační infrastruktura, nosiče informací a programové vybavení. Prostředí ICT dále zahrnuje dokumentaci ICT, správu ICT, bezpečnostní správu ICT a práci uživatelů využívajících prostředků ICT.

Mezi základní strategické cíle řízení informací a informačních a komunikačních systémů patří zajištění bezpečného a důvěryhodného provozu VSČR s dodržением Vyhlášky 523/2005 Sb.: o bezpečnosti informačních a komunikačních systémů a dalších elektronických zařízení nakládajících s utajovanými informacemi a o certifikaci stínících komor [15] a ochrany jejího dobrého jména omezením možných narušení činností VSČR a následků bezpečnostních incidentů.

7.2 Nejdůležitější zásady bezpečného chování zaměstnanců VSČR

V teoretické části jsem definoval instrukce, kterými by se zaměstnanci VSČR měli řídit. Každý uživatel je náležitě a prokazatelně proškolen a seznámen nejen se zásadami VSČR,

ale také z bezpečnosti práce a požární ochrany atd. Níže uvedu nejdůležitější zásady bezpečného chování zaměstnanců VSČR týkající se bezpečnosti informací.

7.2.1 Základní pravidla pro práci s aktivy

Uživatelé a Správci IS (dále „uživatelé“) mají povoleno používat přidělená aktiva VSČR pouze za účelem plnění pracovních povinností uvedených v popisu pracovní pozice. Správci IS kromě toho mohou přistupovat nebo jinak používat IS za účelem zajištění jejich bezpečnosti. Nesou odpovědnost za použití jakýchkoli zdrojů aktiv. Uživatelé jsou povinni dodržovat bezpečnostní instrukce a politiky¹. Nesmějí obcházet nebo vypínat implementované bezpečnostní mechanismy, např. firewall, či deaktivaci USB portů. Dále jsou povinni zajistit, aby k systému a zejména k v něm uloženým informacím nemohla získat přístup neoprávněná osoba.

7.2.2 Pravidla pro nakládání s informacemi

Všechny informace, se kterými přicházejí uživatelé při používání IS VSČR do styku, jsou svým charakterem považovány za důvěrné. Jejich povinností je proto tyto informace chránit před zneužitím, ztrátou nebo poškozením a jsou povinni respektovat stupně ochrany. Případným rozvázáním pracovního poměru tato povinnost nezaniká.

7.2.3 Pravidla pro bezpečné použití autentizačních údajů

Každému uživateli je přiděleno uživatelské jméno a výchozí heslo pro přístup do počítačové sítě VSČR. Heslo je uživatel povinen si při prvním spuštění změnit, což je vynuceno politikou¹. Bez změny hesla se uživatel nepřihlásí. Uživatelské jméno s heslem jsou jedinečné identifikační osobní údaje, které je přísně zakázáno sdělovat jiným osobám. Heslo musí být těžko uhodnutelné a musí splňovat minimální dané požadavky, což je v případě VSČR minimálně 8 znaků a musí splňovat další 3 podmínky (malé znaky; velké

---

¹ Bezpečnostní politika je povinným dokumentem a naplňuje například vyhlášku č. 529/2006Sb., o dlouhodobém řízení informačních systémů veřejné správy [13].

znaky; číslice; jiné znaky). Politikou systému je také vynucena změna hesla každých 200 dní. Heslo Správce IS musí splňovat všechny předchozí podmínky, jeho minimální délka však musí být 15 znaků. Uživatelé musí hesla zadávat tak, aby minimalizovali riziko jejich odpozorování jinou osobou. Na pravidelných školeních jsou také upozorňováni na tzv. sociální inženýrství.

7.2.4 Pravidla pro nakládání s výpočetní technikou

Uživatelé nesmí vytvářet neautorizované kopie nebo užívat software bez licenčního oprávnění, kopírovat informace, které jsou chráněny autorským zákonem (jako jsou články, hudební nahrávky, filmy apod.) Dále nesmí instalovat, ani konfigurovat aplikace, pokud jim k této aktivitě nebyl ředitelem odboru informatiky VSČR, nebo vedoucím informatikem OJ udělen souhlas. Nesmí odposlouchávat či zachycovat provoz nebo zachycovat pakety na kterékoliv části sítě VSČR, připojovat do interní počítačové sítě VSČR zařízení neschválené Správcem odpovědným za uvedenou síť a bez pověření nesmí provádět opravy zařízení, ani servisní zásahy.

Správci IS nesmí používat účty s rozsahem oprávnění překračující svým rozsahem oprávnění běžných uživatelů (privilegované účty) k běžným uživatelským aktivitám.

Výpočetní technika určená pro zpracování vnitřních agend VSČR musí být umístěna v prostorách bez volného přístupu veřejnosti. Výjimkou je používání politikou zabezpečených mobilních zařízení.

7.2.5 Pravidla pro neobsluhovaná zařízení a pracoviště

V případě, kdy uživatelé opouští pracoviště na krátkou dobu v průběhu pracovní doby, musí svůj účet uzamknout. Opouští-li pracoviště na delší či neurčitou dobu nebo na konci pracovní doby, musí ukončit aplikace a vypnout koncovou stanici. Uživatelé nebo Správci IS jsou povinni ukončovat nepoužívané síťové relace (např. VPN přístup nebo přístup ke vzdálené ploše) a zamezit jejich zneužití neoprávněnými osobami nebo software. Ze sdílených či síťových tiskáren jsou uživatelé povinni odebírat vytisknuté dokumenty ihned po vytištění.

7.2.6 Pravidla pro hlášení incidentů a zranitelností

V případě zjištění narušení bezpečnosti (neautorizované vniknutí do systému, neoprávněná manipulace s daty, atd.) resp. podezření na narušení nebo zjištěné okolnosti, které by mohly vést k narušení bezpečnosti IS, je uživatel povinen toto zjištění neprodleně nahlásit. Také v případě zjištění existence zranitelnosti aktiv VSČR musí uživatel tuto zranitelnost ohlásit. Uživatel však nesmí existenci zranitelnosti sám ověřovat.

7.2.7 Pravidla pro bezpečné použití elektronické pošty

Elektronická pošta musí být používána výhradně za účelem plnění pracovních povinností. Uživatelé nesmí automaticky přesměřovávat své e-maily do externích poštovních schránek. Nesmí také pro elektronické zasílání zpráv používat jinou než e-mailovou schránku VSČR, zejména nesmí používat soukromý e-mail a přeposílat na něj služební e-maily. Nesmí otvírat podezřelé přílohy elektronické pošty ani přistupovat na podezřelé odkazy.

O provozu pošty jsou vytvářené záznamy a zároveň obsah zpráv je automaticky kontrolován na přítomnost škodlivého software, který je následně odstraňován. V odůvodněných případech může být provedena i kontrola obsahu zpráv elektronické pošty.

7.2.8 Pravidla pro bezpečný přístup na internet

Uživatelé mohou přistupovat pouze na ty zdroje v Internetu, které mají přímou souvislost s jejich pracovní náplní. V každém případě je však zakázáno přistupovat na stránky a fóra zabývající se výměnou programů, dokumentů a multimediálních informací a tyto stahovat. Uživatelé nesmí povolovat instalaci kódu z webových stránek, pokud to není očekáváno a nezbytně nutné. Musí také věnovat dostatečnou pozornost odkazům na web a nevstupovat na podezřelé odkazy.

Správci IS mohou z centrálních komponent VSČR přistupovat výhradně na stránky podpory a aktualizací instalovaného hardware a software.

7.2.9 Pravidla pro bezpečné chování na sociálních sítích

Uživatelé mohou v rámci pracovní doby a z prostředků výpočetní techniky VSČR přistupovat na sociální sítě nebo diskusní skupiny pouze v případě, kdy má tento přístup přímou souvislost s jejich pracovní náplní a po schválení přímým nadřízeným uživatele nebo Správcem IT. Případné výjimky musí být schválené ředitelem odboru informatiky VSČR.

Ani v tomto případě se však nesmí používat ke sdílení dokumentů neschválené prostředky mimo kontrolu VSČR (např. Google Drive, OneDrive, Dropbox, Skype, ICQ, Uschovna, Ulozto apod.)

Uživatelé nesmí svůj vztah s VSČR ani po pracovní době prezentovat na sociálních sítích nebo diskusních skupinách způsobem, který by následně mohl vést k domněnce, že případné vyjádření uživatele jsou oficiálním stanoviskem VSČR. Výjimku z tohoto pravidla mají pracovníci pověřeni komunikací s médii a veřejností.

Uživatelé dále nesmí při řešení problémů (zejména technických) na fórech s účtem registrovaným na email resortu ministerstva spravedlnosti uvádět konkrétní problémy a informace, které by mohly negativně ovlivnit dobré jméno VSČR, nebo být zneužity k útoku na VSČR.

7.2.10 Pravidla pro využívání kryptografické ochrany

Kryptografická opatření jsou používána v případech, kdy má být zajištěna důvěrnost (ochrana uložených, přenášených důvěrných, nebo kritických informací), integrita/autentičnost (digitální podpisy nebo autentizační kódy na ochranu autentičnosti a integrity uložených nebo přenášených důvěrných a kritických informací) a nepopíratelnost (získání důkazu o tom, zda událost nebo činnost nastala) [13]. V prostředí VSČR mohou být použity pouze schválené kryptografické algoritmy.

ZÁVĚR

Vězeňská služba české republiky je státní ozbrojený bezpečnostní sbor, který spravuje a střeží desítky budov a pozemků, disponuje stovkami osobních automobilů a autobusů a zaměstnává více jak jedenáct tisíc osob. Nákupy zboží, materiálu, údržby, oprav musí řešit zpravidla s ohledem na Předpis č. 137/2006 Sb.: zákon o veřejných zakázkách [14]. Častokrát je takřka nemožné objednat službu, či zakoupit takové zařízení, které je ověřené, funguje a je chváleno zaměstnanci. Velice obtížné bude také vytvořit si představu, jak náročný a nákladný bude proces postupné obměny morálně zastaralých bezpečnostních technologií v rámci celé VSČR. Pokud by stát uvolnil desítky milionů na kompletní obměnu jedné OJ za rok, trvalo by cca 40 let, než by došlo k obnově bezpečnostních technologií ve všech OJ. Budeme-li počítat, že je zapotřebí bezpečnostní technologie ve Vězeňské službě obměňovat maximálně po patnácti letech, musel by stát uvolňovat nekonečně dlouho finanční obnos na kompletní obnovu minimálně tří věznic ročně. Řeč je stále pouze jen o bezpečnostních technologiích, avšak zabezpečení vazebních věznic, věznic, či ústavů pro výkon zabezpečovací detence nelze brát na lehkou váhu. Stále se zvyšující kriminalita, dlouhodobá nepřizpůsobivost určitých etnik a nové směrnice a kvóty Evropské unie o počtech imigrantů, které je Česká republika nucena v budoucích letech přijmout, napovídá, že je potřeba včasné modernizace a přijetí nezbytných opatření. Z analýzy a vyhodnocení dotazníku vyplývá, že bezpečnostní prostředí a činnost operačního střediska, potažmo ISS-OP, je na výtečné úrovni. Modernizace bezpečnostních technologií společně s jejich prací by jistě přispěla lepším výsledkům.

Na závěr však musím zmínit, že ačkoli má VSČR potíže s obnovou bezpečnostních prvků, řeší závažný podstav zaměstnanců a přeplněnost věznic, je stále velice úspěšná ve střežení a ochraně. Skutečnost, že ustřeží přes 21000 vězňů ročně, zorganizuje a uskuteční přibližně 141 000 eskort vězněných osob, je v porovnání se zřídka se vyskytujícími mimořádnými událostmi obdivuhodná. Nezanedbatelnou měrou se na tomto úspěšném fungování VSČR podílí právě užívání bezpečnostních technologií. Aby tento stav byl udržitelný i nadále, kdy zájem o službu ve VSČR klesá a delikventní jednání odsouzených i obviněných je stále nebezpečnější, je jejich modernizace nezbytností.

Za to, že je střežení problematických osob v současné době kvalitně zajišťováno, vděčíme nejen ředitelům všech OJ, ale také všem cca 11 000 zaměstnancům VSČR, kterým patří dík za jejich dobře dovedenou práci.

NÁVRH OPATŘENÍ

- I. Obměnit stávající zastaralé technologie novými s ohledem na budoucnost technologií a potřeby střežení
- II. Stabilizovat vedení VSČR, jelikož časté změny osob na strategicky důležitých místech ovlivňují nejen bezpečnost, ale i plánování a obnovu bezpečnostních technologií
- III. V co nejkratším čase ulevit věznicím a státnímu rozpočtu tzv. domácím vězením
- IV. Co nejdříve zvážit možný přenos pod soukromou složku (např. věznice s dohledem)
- V. Provést analýzu a zpřísnit zákony týkající se chodu VSČR (např. ohledně vnášení a distribuce nepovolených předmětů a omamných látek, tedy komunikačních zařízení, drog, atp).

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Zákon č. 169/1999 Sb.: o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].
- [2] Zákon č. 555/1999 Sb.: o Vězeňské službě a justiční strážní České republiky. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].
- [3] SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie II.díl*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-204-3.
- [4] Zákon č. 141/1961 Sb.: o trestním řízení soudním (trestní řád). In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].
- [5] Zákon č. 40/2009 Sb.: o výkonu trestu odnětí svobody. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].
- [6] Vyhláška č. 345/1999 Sb.: kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].
- [7] ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-138-0.
- [8] NGR č. 23/2014 Sb.: o vězeňské a justiční strážní. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].
- [9] Zákon 412/2005 Sb.: o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].
- [10] ML 2/2008: o standardech technického zabezpečení. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].
- [11] NGR č. 1/2013 Sb.: o mimořádných událostech ve Vězeňské službě České republiky. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].
- [12] Systém Generálního klíče. *Klice-KV* [online]. 2016 [cit. 2016-05-01]. Dostupné z:

<http://www.klice-kv.cz/system.html>

- [13] VSČR: *Vězeňská služba České republiky* [online]. [cit. 2016-05-15].
- [14] *Nejkam.cz: Specialisté na kamerové systémy* [online]. [cit. 2016-05-17]. Dostupné z: www.nejkam.cz
- [15] *MSP-53/2015-OI-SP: instrukce Ministerstva spravedlnosti*. 2015.
- [16] Vyhláška 523/2005 Sb.: o bezpečnosti informačních a komunikačních systémů a dalších elektronických zařízení nakládajících s utajovanými informacemi a o certifikaci stínících komor. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].
- [17] *Zákon č. 227/2000 Sb.: o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů*. In: . Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].
- [18] *Předpis č. 137/2006 Sb.: zákon o veřejných zakázkách*. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].
- [19] Vyhláška 529/2006 Sb.: o dlouhodobém řízení informačních systémů veřejné správy. In: *ASPI [právní informační systém]*. Praha: Wolters Kluwer ČR [vid. 2016-01-05].

POZNÁMKY POD ČAROU

- (1) Bezpečnostní politika je povinným dokumentem a naplňuje například vyhlášku č.529/2006Sb., o dlouhodobém řízení informačních systémů veřejné správy [19]

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ, POJMŮ A ZKRATEK

Aktivum	Všeobecně cokoliv, co má pro jednotlivce, či organizaci hodnotu
DVZ	Důvěryhodná výpočetní základna je projekt tvořící bezpečnou platformu pro resort Ministerstva spravedlnosti. Jejím výstupem je návrh adresářových služeb, implementace infrastrukturní síťové služby, definice skupinových politik a zavedení infrastruktury veřejných klíčů. Z důvodu zajištění odpovídající úrovně zabezpečení bylo provedeno sloučení služeb.
Hrozba	potenciální příčina nechtěného incidentu, jehož výsledkem může být poškození informačního systému nebo organizace.
ICT	Informační a komunikační technologie - veškeré informační technologie používané pro komunikaci a práci s informacemi.
IT	Informační technologie – elektronické přístroje, které jsou schopny zpracovávat určité informace, přijímat určitá vstupní data, samostatně s nimi provádět nějaké operace a vydávat příslušná výstupní data.
IS	Informační systém - celek složený z počítačového hardwaru a souvisejícího softwaru spolu s lidmi a procesy, a navržený ke sběru, zpracování a šíření informací potřebných k plánování, rozhodování a řízení.
ISS-OP	Inspektor strážní služby-operátor
NGŘ	Nařízení Generálního ředitele
OJ	Organizační jednotka (věznice, vazební věznice)
Riziko	možnost, že určitá hrozba využije zranitelnosti systému a způsobí poškození aktiva.
Soc. Ing.	Sociální inženýrství (bezpečnost) - Sociální inženýrství je způsob úmyslné manipulace se zaměstnancem za účelem získání určité informace, či provedení nějaké akce.
Správce IS	fyzická osoba zajišťující správu, provoz, použití, údržbu a bezpečnost technického aktiva. Správcem je často označován informatik.
Uživatel	příslušník, nebo občanský zaměstnanec VSČR, který využívá primární aktiva. Také jím může být zaměstnanec či pracovník smluvního partnera, jež má přístup k informačním službám, informacím nebo jiným aktivům s přiděleným běžným rozsahem oprávnění přístupu.
VSČR	Vězeňská služba České republiky.
VISS	Vrchní inspektor strážní služby

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Tísňový hlásič.....	21
Obr. 2 Místní dorozumívací zařízení	23
Obr. 3. Pohled skrze mříž na více bezpečnostních prvků	24
Obr. 4 Infrazávory.....	25
Obr. 5. Katrové dveře věznice Mírov	26
Obr. 6. Celové dveře Vazební věznice Liberec	26
Obr. 7. Vymezení prostoru plotem	27
Obr. 8. Mříže a pletiva v oknech Vazební věznice Liberec.....	27
Obr. 9. Systém skupin a generálního klíče [10].....	28
Obr. 10. Výstražná tabulka k označení zakázaného pásma	29
Obr. 11 Stavby zaměstnanců a vězňených osob [11]	36
Obr. 12 Ubytovací kapacity [11]	36
Obr. 13 Mimořádné události v r. 2015 [11].....	37
Obr. 14 Použití donucovacích prostředků [11].....	38
Obr. 15 Graf celkového počtu respondentů	40
Obr. 16 Graf pocitu bezpečí občanských zaměstnanců.....	41
Obr. 17 Graf pocitu bezpečí příslušníků.....	41
Obr. 18 Upozornění občanským zaměstnancem na hrozící nebezpečí.....	42
Obr. 19 Četnost komunikace s ISS-OP.....	43
Obr. 20 Spokojenost občanských zaměstnanců s komunikací s ISS-OP	43
Obr. 21 Tísňové hlásiče	44
Obr. 22 Dovybavení tísňovým tlačítkem	44
Obr. 23 Napadení vězňenou osobou	45
Obr. 24 Spokojenost s reakcí ISS-OP	45
Obr. 25 Více kamer.....	46
Obr. 26 Analogově - digitální kamerový systém [12]	48

SEZNAM TABULEK

Tab. 1	64
Tab. 2	64

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Dotazník bezpečnostního prostředí

P II: Výsledné tabulky dotazníků

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK BEZPEČNOSTNÍHO PROSTŘEDÍ

Vážení kolegové, mé jméno je Jiří Pižl, pracuji ve vazební věznici Liberec na pozici správce IS/ICT a v rámci celé Vězeňské služby České republiky jsem IT specialistou pro docházkový a přístupový systém. Nyní končím studium třetího ročníku bakalářského studijního oboru Bezpečnostní technologie, systémy a management a píši bakalářskou práci na téma „Bezpečnostní technologie ve Vězeňské službě“. Chtěl bych Vás touto cestou požádat o spolupráci vyplněním přiloženého dotazníku, který rozesílám na všechny organizační jednotky. Je zcela anonymní a údaje z něj budou zpracovány pouze v praktické části mé bakalářské práce. Na otázky prosím odpovídejte pravdivě, cílem je zjistit možná rizika a pomoci vám. Časová náročnost je maximálně 5 minut.

Předem děkuji za Váš čas a spolupráci.

Dotazník bezpečnostního prostředí

Část A – občanský zaměstnanec

Jste: muž ; žena

Délka pracovního poměru ve VS: 0–5 let ; 5 a více let

---

1. Znáte nařízení ředitele Vaší organizační jednotky o vnitřní bezpečnosti ?

ANO ; NE

2. Znáte tísňové signály užívané ve Vaší věznici?

ANO ; NE

3. Cítíte se na svém pracovišti bezpečně s ohledem na prostředí, ve kterém pracujete?

rozhodně ano ; asi ano ; nevím ; asi ne ; rozhodně ne

4. Víte jak upozornit operační středisko – operátora, že Vám hrozí nebezpečí?

ANO ; NE

5. Jak často komunikujete (jakákoli komunikace) s operačním střediskem - operátorem? nikdy ; několikrát za den , týden , měsíc , rok

6. Jste spokojeni s komunikací s operačním střediskem – operátorem?

ANO ; NE

7. Jste Vy, nebo Vaše pracoviště vybaveno tísňovým hlásičem vyvedeným přímo na operační středisko?

ANO ; NE

8. Pokud NE, uvítali byste ho?

ANO ; NE

9. Myslíte si, že větší počet kamer přispěje k Vaší bezpečnosti?

ANO ; NE

Dotazník bezpečnostního prostředí

Část B – příslušník

Jste: muž ; žena

Délka pracovního poměru ve VS:

0-5 let ; 5 a více let

---

1. Znáte nařízení ředitele Vaší organizační jednotky o vnitřní bezpečnosti?

ANO ; NE

2. Znáte tísňové signály užívané ve Vaší věznici?

ANO ; NE

3. Cítíte se na svém pracovišti bezpečně s ohledem na prostředí, ve kterém pracujete?

ANO ; NE

4. Jak často komunikujete (jakákoli komunikace) s operačním střediskem -

operátorem? nikdy ;

několikrát za den , týden , měsíc , rok

5. Byl jste někdy napaden vězněnou osobou?

ANO ; NE

6. Pokud ANO, byla reakce operačního střediska, neboli operátora pohotová a

adekvátní? rozhodně ano ; asi ano ; nevím ; asi ne ; rozhodně ne

7. Byl někdy Váš kolega napaden vězněnou osobou?

ANO ; NE

8. Pokud ANO, zmínil se, zda byla reakce operačního střediska, neboli operátora pohotová a adekvátní?

rozhodně ano ; asi ano ; nevím ; asi ne ; rozhodně ne

9. Myslíte si, že větší počet kamer přispěje k Vaší bezpečnosti?

ANO ; NE

